

A MI LAPUNK

R É G I K Ö N Y V E K B Ő L.

Kazinczy levele anyjához.

à Madame Madame la Douairier de Kazinczy
née de Bossányi par Tállya, Ujhely a Regmecz.

Januáriusnak 10-dikén, 1798.

LEGKEGYESEBB ANYA!

Hopf Fabrikans Ur Decembernek 28-dikán 150 fntot tett le az Asszonyom Anyám nevében számomra a' Director kezénél, 's én azt a' mindenkori szokás szerint quietáltam, noha a' pénz nem jut az én kezembe. Az illyes quietanziáknak legalább az a' hasznok, hogy hírt vihetnek a' felől, hogy élek, mint-hogy azt leveleim által nem szabad bizonyítanom. — E'szerint Brünnbe mindöszve ötszáz ötven forintot kaptam készpénzben, 's Asszonyom Anyámnak anyai gondoskodásait 's kegyességét annyival hűbb háládatossággal kell köszönnöm, mennyivel inkább érzem, hogy a' hadi költség 's a' hazánkat ez idén ért csa-

pások miatt ezen pénz öszveszerzése sokkal nehezebb volt, mint akármikor egyébkor. — Imé édes Asszonyám, beléptem 39-dik esztendejébe életemnek, és mégis egészen úgy függök az Asszonyom Anyám anyai gondoskodásaitól, mint csecsemő gyermek koromban. Én vagyok az, a'kitől Asszonyom Anyám minden gyermekei között leginkább és leghamarabb várhatta az örvendeztetést, sőt a' viszontsegédet, 's én vagyok a' ki ezek helyébe annyi keserúséget adott, a' mennyit minden gyermekei egyetemben sem adtak. Még az az idő is, a' midőn reményeim virítani kezdettek, egy hirtelen eltűnt hajnal volt. Eggy gonosz szél leverte virágimat, minekelőtte gyümölcscsésé érhetek volna.

Édes Asszonyám! Nem kellene az én szívemnek teljességgel érezni azt a' szomorú igazságot, a' mit kezem itt ír, ha az nem volna legforróbb kívánságom, hogy valaha fizethessem-le azt egy részben, a' mivel eggy illy példátlan anyának tartozom. Most nem tehetek egyebet mint azt, hogy az Asszony Anyám kegyességeit valóságos hátádatossággal fogadom, és hogy a' külömben is tartozó tiszteleten felül annyi hűséggel szeretem, a' mennyit ez a' kegyesség érdemel és kíván.

Karácsoni, úgy hittem azt, Asszonyom Anyám Semjénben fogta tölteni, mind azért, hogy Nagy Asszonyámmal legyen, mind pedig, mivel Gyurit látni reménylette. Elképzelem, mint szenvedett Asszonyanyám azt érvén-meg, a' mit a' várba szenvedtem:

de a' szenvedés édes, mikor a' bajt elmúlva látjuk. Vidúljon fel édes Asszonyám; mostani állapotom felette szenvedhető.

A levélhez Kazinczy a következő jegyzetet írta:

Levelem az Anyámhoz. Brünn, 1798. Január 10d.

Nem vala szabad leveleznünk. Ezen levelem titkon mene ki lömlöczömből. Idegen kéz csinála rá borítékot, 's úgy mene Teschenbe à Mad. König, née Noé név alatt. Ott más borítékot csináltak rá 's elküldték à Mad. Elise de Rozgonyi. — Ezen úton juta kezemhez kétszer válasz.

Első jöttet, meg a nagy kalap.

Írta: Szombathy Viktor

— Fiúk, üljetek körém. Kint hideg van, az udvaron futkároztatok, arcotok piros, jóleső nevetés az ajkotoikon. Látom, kissé fáradtak is vagytok, lám, jó lesz, ha körém ültök. Pisti, légy szíves, tégy csak a kályhára, így, Csóbi. Jozsó, üljetek mellém a kis zsámolyra és beszélgesünk. Igen, hogy én beszéljek? Jó. Régi dolgokról fogok ezentul nektek mesélni, sok kis történetem egyetlenegy nagy elbeszélés lesz: elmondogatom nektek azokat az időket, amikor kezdtük a cserkészetet, amikor ez az egész csodás mozgalom még csak itt-ott indult, amikor egyetlenegy mozgótáborozáson lelkesedtünk mindahányan: a Zászlónk cserkészeinek vágvölgyi útján; Baden Powel nevét aligha halloftuk még és jóformán azt se tudtuk, ki a cserkés és mi az?

Háboru előtt volt. Apró gimnazisták, szaladgáltunk a gimnázium folyosóin, lelkes cserkésztszjt jött valami nagy városból és előadást tartott mozgófényképekkel a cserkészetről Erdekelt is a dolog, meg nem is. Edesapám megkérdezte az ebédnél:

— Te nem mégy a felolvasásra?

— Nem — mondtam — nem érdekel. Az is valami új bolondság.

Edesapám mosolygott. Ekkor mosolygott elsőízben, mikor az én cserkészkedésemről volt szó. Másodszor akkor mosolygott aztán, mikor egy félév múlva az örömtől sírva vettem föl a zöld inget, a hatalmas nyakkendő, amely Morsezásló is lehetett néhanapján a pokorági erdőben és magamra csatoltam a bicskás övet.

— Most se érdekel? — mosolygott és simogatta a fejem.

Jaj, Lizony akkor már nagyon érdekelt. Szörnyen tele voltunk felszereléssel, akkora botunk volt, hogy te, Elemérke, nézni se tudsz olyan magasra. Mit mondasz, Jozsó, hogy neked ma is van olyan? Hát persze, most már emlékszem, van neked is, hogyne, ugy-e az, amivel az idén a lomnici villanykörtét ledurrantottad? Mért hallgattál el?

Szóval volt rajtunk minden. Szontágh Palin, aki ötödikes volt, tíz méter kötél is. Máig se

tudom, miért. De nagyon szépen festett rajta az a rengeteg kötél, aztán akkora balta volt nála, hogy csatabárdnak is beillett, szögesbakkancs, iránytű, hátizsák, kulacs, szíj, kapocs, gallér és pokróc meg sátorlap. Pedig csak ide mentünk gyakorlatozni, a tornaterem mögé. Dehát ki-kimagára öltött mindent. Laci egy kondért hozott otthonról, Lajcsinak kürlje volt.

Nem sokat tudtunk akkor a cserkészetről. Nagyobb dolgok érdekelték akkor az embereket: háború volt.

Ugy, ingesen, nyakkendősen vonultunk ki az állomásra és sebesült-vonatokat vártunk.

Jöttek azok a vonatok. Csukaszürke bakák, sánlító huszárok, sápadt tisztok szálltak ki a vagonokból, kibem muszka golyó, kibem szerb ólom, ennek a lába hiányzott, azt dárda szúrta meg.

Jöttek szegények a vonaton, nem igen akartak ezek megsebesülni soha, de hát mit tegyenek, ez a kalona sorsa.

Nagyon fáj, lalmas volt. Sokan sírtak akkor és hányan öltöttek fekete ruhát!

Mi is vártuk a sebesülteket. Kordont vontunk a botjainkkal, de benyomták a kordonunkat, hiába erőlködünk és katonák, sebesültek, vendégvárók, sírószeműek végtelen összevisszaságban folytak össze a kisváros állomásán.

Etették a katonákat, itatták, némelyiknek szörnyűmódon ízlett, mások keserűen tollták el maguktól az ételt is. Nem kellett nekik.

Már egy hete jöttek ezek a vonatok. Jöttek, mindig jöttek, tépeltlen és véresen. Az iskolából egyre az állomásra futkostunk, kalauzoltuk a szegény harcosokat, a zöld ingem véres lett és a nyakkendőkből hordágyat kötözgettünk.

Aztán bezárták a gimnázium kapuit s mire megnyílt, — már kórháznak nyílt meg.

Magunkra maradtunk.

Mindig hadijátékot játszott ekkor már a csapat. Lövészárkot ástunk és birkoztunk a szabadkai erdőben. Dalolva tértünk meg, sárosan és piszkosan, jókedvvel, frissen. Első cserkészéveinket ágyúdörgés kísérte

Különös, érdekes cserkészlet volt.

Ott ténferegünk a katonák körül. A sebesültek a kórház rácsánál áldogáltak, az egészséges katonák a réten gyakorlatoztak reggeltől estig. A város határában állandóan ropogott a gépfegyver, a Kispáston trombitások tanulták fújni a kürtöt s mi körülállva bámultuk őket.

Mindenki igyekezett segíteni a katonák sorsán.

Ketten, Bárdi Laci meg én, összedugtuk a fejünket és tervezgettünk. Súgtunk-búgtunk egész nap.

Laci úrfi aztán megtekintette a pénztárcáját és én is az enyimet. Csörgöttük a pénzt.

Ebben a pillanatban egy sebesült baka ránk szólt a kórház kertjéből:

— Kisfiúk! Melyikük megy el cigarettáért?

Odarobbantunk mind a ketten. Három katonára is nyújtott pénzt, mondtak valamit, oda se hallgattunk, szörnyű sebesen rohantunk a cigarettáért, mintha legalább is ezen függött volna a háború sorsa

A katonák kinyújtotta kezét a kerítés rácsán s mi markába olvastuk a cigarettákat. Többet és jobbat, mint amilyet a katonák parancsolt. Nézte, nézte, hosszú ideig.

— Nem ilyet mondtam, ez igen finom — szólt végül is.

— Nem baj! — lelkendeztünk — csak tessék elfogadni.

A baka rántott egyet a vállán.

— Jó. Maguk fizetnek rá.

— Csak tessék ránk hagyni!

Hát ránk hagyta. Ám délután, mikor újra arra botorkáltunk, már tudta a kórház udvarán minden szemfüles katonák, hogy csak hozzánk kell fordulni cigarettáért, nekünk valami tilkos forrásunk van, amelyből jobb és több cigaretta hull.

Egész délután szállítottuk a cigarettát. Zsebünk tele volt dohányporral. Egy komisz negyedikes fogadkozott, hogy beárul bennünket a titokzatos dohánycsomagok miatt a parancsnok urnál. Mert akkor már csomagdohányokat, szivarokat is szállítottunk. A baka vagy a huncut huszár csak intett s mi rántottuk ki zsebünkéből a bagót

Estefelé Laci a zsebéhez kap, a pénztárcáját nyitogatja. Aztán elgömbül a szája.

— Nincs több pengem — mondja.

Ijedten nézem meg a magamét.

Bizony az enyimet is elfüstölte már a hadsereg.

Ott állunk tehetetlenül, nagyon szégyeltük magunkat. Ennyi ideig tartott áldozatkésztségünk?

Elsomfordáltunk. Még kiabált utánunk egy kövér szakaszvezető, hogy Havanna-szivar hozunk neki, de vissza se fordultunk, zsebre vágtuk a kezünk és mentünk nagy búsan elfele.

Másnap reggel azonban ismét csak ott ténferegünk a kórház udvarán. Nekünk, két kis cserkésznek szabad volt már a bejárás. A katonák vigyorogtak és kérték a dohányt. Mi vissza-

vigyorogtunk.

— Most ültetik! — vágunk vissza.

Mindenki nevetett és ezzel megkötöttük a barátságot végérvényesen. Kezet fogtunk a barátságosabbjával s komolyan tárgyaltuk meg a harctéri eseményeket. Akkoriban mindenki azt bizonygatta, hogy karácsonyra vége lesz a hájáratnak.

Laci nyugtalankodott.

— Szolgálatára kellene lenni ezeknek a katonáknak. Ha már dohányt nem vehetünk nekik, valamivel csak segíteni kell rajtuk.

— Igen — mondtam — valami nemes tettel! Hadd lássák, hogy dobog bennünk a cserkészszív.

Ültünk és lestük az alkalmat. Az idő délfelé járt, gyomrunk is korgott már, de az alkalom csak nem közeledett.

— Valami nagyon kiváló dolgot szeretnék cselekedni! — mondta Laci.

A nagyon kiváló dolog e pillanatban beütött. Egy sebesült tüzér volt a nagyon kiváló alkalom, aki eddig egy szóval sem elegyedett bele a szónoklatok viharába, csak ült s a nap felé fordította arcát.

— Vizet kérek! — mondta és ránk nézett. Ugrottunk.

— Valami nagyon kiváló módon kellene neki odaadni — ordított Laci és lekapta fejéről ujdonatuj cserkészkalapját.

Lekapta és beütötte a tetejét.

— Usd be te is! Hadd lássa, hogy minden áldozatra készek vagyunk.

Vadonatszép kalapom szomorúan hámoztam le a fejemről. Forgattam a kezemben.

— Usd be! Nem olvastad a cserkészkönyvben, hogy a jó cserkész a kalapjában hord vizet a szomjúhozónak?

— Igen — szóltam keserűen — de nem akkor, mikor minden sarokban akad bögre, csajka, kulacs!

— Vagy jó cserkésznek tartod magad, vagy nem! — fegyverzett le Laci és a vizcsap alá tartotta kalapját.

Ömlött, zuhogott a víz a kalapon. Olyan lett a kalap, mint a tiéd, Bundi, mikor két napig kint hagyta a sátor tetején véletlenül a táborban. Vagy még olyanabb.

Szívem kalapált, keserűen néztem a magam kalapjára. Laci unszolt egyre:

— Tedd a csap alá! Ez használ a kalapnak. Vizállóvá teszi és a csúcsát is szebben formálhatod.

Behunytam a szemem és telicsurgattam a gyönyörű kalapot.

Vittük két kalapban a vizet a tüzérhez. Ne mondja a nyavalyás, hogy nem tettünk meg érte mindent.

A tüzér ránknéz. Elfintorítja az arcát.

— Embernek kértem a vizet, nem malacnak! — mondja.

Laci tartja eléje a kalapot. Úgyesen ivókat csücsörít a kalap szélén, kiloccsant belőle néhány csöppet s kínálja ujjent. Csupa maszat, por, szórszál a víz tetején.

— Bögre nincs? — kérdi a tüzér.

— Ugy gondoltuk, hogy ez gusztusosabb... — nyögte Laci.

A tüzér dühösen pislogott. Belekóstolt a kalapba.

— Piha! — köpte ki — milyen posztóúzó.

Egyre dühösebb lett. Pianóban ordított:

— Azt hiszik, megcsúfolhatnak? Azt hiszik, harctéren vagyok? Bolondját járatnak velem? Hát nincs itt bögre, csajka, semmi? Komisz kölykök! Lacinban méltatlankodott az önértet:

— Kérem — pattogta — mi csak be akartuk bizonyítani, hogy semmi áldozattól nem riadunk vissza, ha a haza hősi fiáról van szó.

— Aldozat? Aszongya, áldozat?

— Igen! Ha a vitéz úrnak volnék, szívesen elfogadtam volna ezt a vizet is. A kalapom ment főnkre miatta.

Most egy szempillantásig terhes csönd. Aztán a tüzér nyögve felállott, rámutatott a kalapvizre s nagyon csendesesen, de különös vésztióslással szól:

Edvi János Panny

A tüzér rámutatott a kalap vizre.

— Igya ki!

— Tes-s-sék? Nem vagyok szomszjas.

— Kiinni!

Laci rábámult a tüzérre. De azzal nem lehetett kukoricázni. Belenyomta a Laci fejét a kalapba, szegény fiú szörcsögött, szipákolt, prüszkölt, orra, szája tele vízzel. Nyelte nagy kortyokban a vizet. Felinél megállott.

— Tovább! — mondta türelmellenül a katona.

Laci elszántan szuszogott és engedelmesen kortyolta a vizet. Megmutatni ennek a gyáva hősnek.

— Kész! — mondta végül s a szomorúan csapzott kalapot a térdéhez verdeste.

— Tovább! — ordított most már a sebesült s az én kalapomat is odatolta Laci arcához.

— Kérem! — mondtam ijedten, de a tüzér rámrivált:

— Hallgasson, mert magával is itatok!

Szorongva álltam Laci mellett. Egyre több katona gyűlt körénk. Nagyon nevettek.

— No, mi lesz?

Laci tiltakozni próbált. Nem segített semmi. A tüzér belenyomkodta fejét a kalapba. Laci két szájaszélén csúrgott a víz.

— Nem bírok! — nyögte.

Hasa dagadozott, akkora lett, mint egy hordó. A tüzér könyörtelenül ingatta a kezét:

— Habt acht: — vezényelt — ein, zwei...!

Laci megint ivott egy kortyot. Nem ment. Szuszogott. Próbálta oldalt kifújni a vizet a kalapból.

— Hohó! Nem csalunk! — kiabálta a harcias tüzér.

— Kipukkad a hasam! — hörgött Laci.

— Tovább!

Most már minden félpercben egy kortyintás. Később percenként. Nyögve, gurgulázva, szörcsögve.

— Jó? — elmélkedett a tüzér — magának nem jó, nekem jó legyen? Posztómocskot itatni velem? Csúfolni a szegény tüzért? Bacillust itatni? Tovább!

Laci sápadt-zöld volt. Fuldoklott. Végre egy utolsó nyögéssel leszopta a vizet a kalapból. Atadta nekem a roncot. Szíjjai lógtak s az egész kalap inkább egy mosogatórongyhoz hasonlított, mint búrfőveghez.

— Na! — veregette a tüzér elégedetten Laci hasát — ittál elég vizet kisöcsém? Fogod-e máskor is a jó katonabácsit bosszantani, mikor mellette van a kulacsa?

Laci nem szólt semmit. Szótlanul fordult el, fejére csapta a vizes satyakot, homlokába csöpgött a víz és kigurult lassan a kapun. Nagyon nehezen dőcögött. Fújt nagyokat, csak néha-néha szólt egy mondat-töredéket. Többre egyelőre nem futotta.

— Nem tudok ebédelni! — ez volt az első összefüggő gondolata,

Tapogatta a gyomrát. Szédelgett. Teleszította magát vízzel, mint a száraz szivacs.

Később, ahogy egy kapukőre ült pihenni, még kinyögte valahogy:

— Istenem! Hogy mit meg nem tesz az ember szegény harcosok lelkiüdvéért...

A magyar dal születése.*)

Irta: TICHY KÁLMÁN.

Bábelnek büszke tornya rombadőlt . . .
A követ kőre hordó gyarló ember-gőg most
Üvölt, jajong, siratva vesztett művét.
Az Úr egyetlen sújtó pillantása
Vak hangyabolyként verte szét a tábort.
Harag, civódás, kétség s rettevésben
Szakadt ezerfelé egymást megértő nyelvük,
Korlátot vonva köztük mindörökre.

Majd csillapúlt az Alkotó haragja
S a szétvert tábor minden nemzetéből
Trónjának zsámolyához rendelt egy fiat,
Hogy nekik sorsokat, jövőket osszon.
Bús, hosszú láncban járultak elé most
A rontott hangyaboly parányai
És térdrehullva, fejlehajtvá, némán
Remegve várták sorsuk titkait.

Teremtő jobbja egy-egy intésével
Népek, fajok és nemzeteknek üdvét,
Évszázadok, évezredek futását,
Bukást, győzelmet, bátor síkraszállást,
Hatalmat, gyászt és büszke boldogulást,
Erény jutalmát, bűnnek büntetését
Osztotta szét az Ég és Föld Ura.
Voltak, kiket kegyével halmozott,
Mások — kevés derűvel megjutalmazottan —
Csapások terhét könnyebben viselték.
És voltak, kiknek súlyos sors-keresztjét
Testvéri egybeforrás tette hordhatóvá.

Csak egy volt árván. S épen ezt az egyet
Bú s bajnak tengerével látogatta meg
Az Úr teremlő, végzet-osztó jobbja,
Hogy tőle már-már roskadozni kezdett.
Csak egy volt. Árva, hős, testvértelen,
Évezredek viharja tépte, vágta,
Évezredek sebekből húllt a vére,
Évezredek nyugalma adta máséért.
Csak egy volt. Árva, büszke, szép magyar . . .

Az Isten jobbja porba kényszeríté.
S ott elvonúlt előtte népe sorsa,
Mint tünde kép, mint lázas fergeteg:
Csaták, győzelmek, zengő harci kürtök,

Dobogó paripák, riadó daliák,
Hadak isteneként tova vágató hősök,
Sok büszke nagyúr, diadalteli hősök,
Diadal egekig s pokolig zuhanások,
Hullahegyek, temetők, sírok, árvák,
Hollók serege, romok üszkei, éhség . . .
Majd felragyog ismét. Gyász öldösi újra
És vérbeborúltan a láthatárt kémli,
De testvére, sorsosa, társa sehol,
Mind vérben és romban a gyászos ugar . . .
Jaj, árva, de árva a vérző magyar! . . .

Az Úr tündöklő égi zsámolyánál
Csak felnyögött az így szorongatott:
— Igazságosztó felséges nagy Isten,
Borús évszázadoknak minden sorscsapását
Testvértelen, kicsiny népemre dönti
Felebbezést nem ismerő szavad!
Ám legyen így, Uram, mert így akartad
S mert vésszel-bajjal szemben sosem hátrál,
De hős lélekkel helyt áll büszke népem!
Nem kérlek: könnyítsd! sújtó jobbod súlyát,
Nem kérlek: juttass több derűt egünkre;
Nem kérlek: szüntesd vérünk bő hullását;
Nem kérlek: adj egy boldogabb hazát.
De arra kérlek mindenható Isten:
Növelj erőnk, hogy mindent elviseljünk,
Amit reánk ró sorskemény parancsod.
Kereszt-hordó vállunkat is acélozd,
Hogy bírja el, mit rája rendelél.
Vérünk nemes forrását áldd meg, Isten,
Hogy öntözhessük véle halmainkat
S szerelmes, szép rónáink barna testét,
Hogy szent rögekre dúsan harmatozzon
S átvert szívünkéből mégis el ne fogyjon.
És — adj hitet, Uram, makacs hitet,
Törhetlen, áldott, szikla-szál-hitet
A jobb jövőben, melyet ránk virrasztasz,
Ha arra méltóknak találtatunk,
S ha szenvedéseink órája már lepergett!

Jóságosan tekint az Úr a hősré,
Rábólint s végül mondja: — Úgy legyen!
Erőd acélos, véred bőven omló.
Hited mint kőszál, büszke, vívhatatlan, —

*) Előadták a Rozsnyói Városi Dalárda febr. 11-iki műsoros estélyén.

Legyen tehát! S mert zokszó nélkül állod
 Örök parancsokkal nyert végzeted,
 Egy kívánságod, im, még teljesítem.
 Szólj bátran, mit kérsz tőlem még, fiam?

Hogy elmereng a térdelő magyar...
 Tekintete csillagmezőkön tévelyg,
 Pusztulás, vész és százados keservek
 Előrekúszó árnyakként kerítik...
 Mit kérhet még? A pillanat röpi
 És sorsa mérlegén nem billent többé!
 Vagy mégis?... Őkle melléhez tapad,
 Majd görcsös újjal tépi szíve táját
 És felszökad belőle hangos szóval,
 Mint megkínzott, gyötört, bús jajkiáltás:
 — Uram, nagy Isten, szívem oly nehéz,
 Úgy ég, úgy fáj, egy nép keserve tépi!
 Erőm, vérem, hitem nem balzsamozza
 E szörnyű kínt, mely olthatatlan éget.
 Uram, nagy Isten, állom sorsomat,
 De adj sebemre, népemnek sebére
 Felejtő enyhet, gyógyító csodát!
 Adj könnyet tán, hogy mind elsírjam értünk,
 Vagy adj mosolyt, hogy gondban is derüljünk
 Valamit adj még, Isten, tégy csodát!

Világokat rontó s teremtő pillantását
 Szelíden nyugtatá az esdeklőn az Úr.
 Majd int felséges jobbja s trónja mellett
 Bűvös dal csendül kristály gyöngyözéssel,
 Hogy eltölt véle mind a kék azúr:
 Csillagvirágos indákon rakott,
 Felhő-pehellyel bélelt fészke mélyén
 Dalolni kezdett egy kis csalogány.
 A bús magyar orcája felderül,
 Kínmarkoló kezét is elsimitva
 Puhán lefejt melle boltozatján,
 Szemét lehunyja, könnyei peregnek
 S még könnyes arcán lágy mosoly suhan.
 Hogy újra felnéz, — miat az üdvözültek:
 — Ez gyógyít... Óh, mi szép ez, én Uram!
 Ha tudnék így, ha szívem így dalolna,
 Könnyel s mosollyal így mondhatnám el mind,
 Mi bennem ég, fáj, gyászol és örül!
 Uram, nagy Isten, tedd, hogy én is tudjam,
 Amit e kis dalosnak tudni adtál —
 S nem hallod többé árva zokszavam!

Az Isten végtelen hatalmu jobbja
 A felhő-pelyhes kis fészekbe nyúlt,
 Kivette onnan szárnyas dalnokát

És most a szent kéz pihegő terhével
 A térdelő magyar mellére húllt.
 A mell kinyílik, — szíve is kitarva, —
 S az Isten-jobb az égi csalogányt
 Befészkeli a bús magyar szívébe.
 A szív bezárul, melle is utána
 És szól az Úr: — Békével járj, fiam!

Könnyes mosollyal omlik zsámolyához
 A megváltott, a kincsrejlő követ.
 Vérhullató, égő szívében balzsam,
 Ajkán a dalnak megváltó hatalma:
 Öröm s bánatban hú tolmácsa van!
 — Áldott legyen neved, Uram, Teremtőm!
 S most nézd és lásd, hogy állja minden sorsát
 Kereszttel sújtott néped s hú fia!

A küldött ezzel visszaszállt a földre.
 A kincs, mit Isten ültetett szívébe:
 Mindnyájunk kincse! Gyászbán, szenvedésben,
 Zord fergetegben, dús vérhullatásban,
 Száz szenvedésben, száz új elbukásban
 Azért is száz új harcos talpra-állás,
 A bánat-erdőn s vészek tengerén át
 Azért is száz új dacos diadal:
 Miénk az Isten adta égi balzsam:

Miénk a dal!

Most a falu gyermeke dalol.

Irta: Simon Andor.

*Valahol
 a hegyek templomában
 monoton reggeli zsoldárokat
 orgonázik
 a csönd.*

*Anyám!
 Ó!
 jó
 Anyám!*

*A nyomor széles, fekete hullámai áradnak
 körülöttem
 és a kandeláberek izzó bűvkörében
 sebzetten sajog
 szűz,
 harmatos
 lelkem.*

Hallod?

*Valahol
 források
 harmónikáznak
 a mohás köveken...
 Engem pedig
 elsülyesztenek
 a dohos szobák.*

Észak országain keresztül.

(3)

Irta: KARLE SÁNDOR.

„Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs .“ ezt írtam úti napiómba a göteborg-oslói útvonal mentéről. Csak itt-ott akad egy-egy megművelt földterület; az erdő is azt mulatja, hogy a sziklás talajon nehéz az élet. Minthogy a táj a jégáraktól csupaszra borotvált, kerek, tarfejű szikláival nem sok természeti szépséget és élvezetet nyújtott, bevonúltunk csinos és kényelmes vasúti fülkénkbe, ahol egy mérnök útítársunk beszámolt arról a kirándulásról, amelyet a vizeséseiről, zsiliprendszeréről és elektromos erőműveiről híres városba, *Trollhättanba* rendeztek az előző nap délutánján.

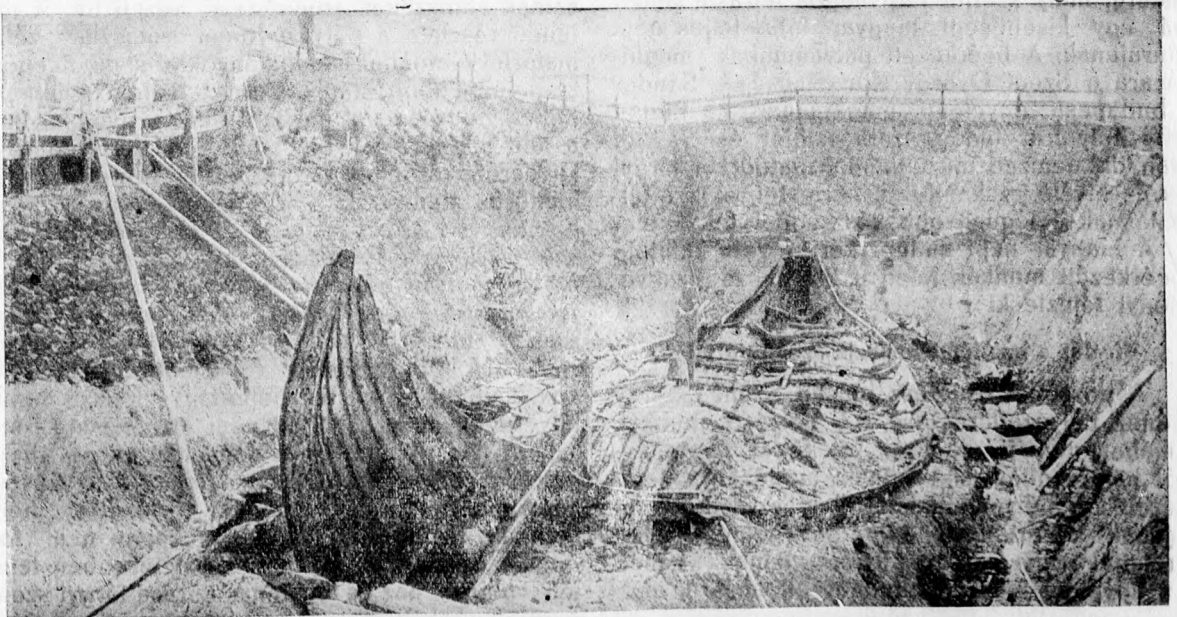
A Göta folyó ennél a városnál egy fensík széléhez jut és áttöri a fensík szélét alkotó gránithegyet. A bővizű folyó a széltől számított másfél kilométeres úton három hatalmas zuhatagban 33 m-t esik. Amikor először lezúdul, egy gránitba vájt nagy árokba zuhan szörnyű zuhogással. Ebből aztán örületes sebességgel, tajtékzó dühhel újra felcsapódik, hogy aztán felkorbácsolva mennydörgésszerű robajjal ismét lezúduljon az útját álló sziklákon keresztül. Lenyűgöző, hatalmas, igazán elemi erő működik itt ezekben a bővizű és széles zuhatagokban. Az egész energiát 200000 lóerőre becsülik a hozzáértők; ebből kb 70000 lóerőt fogott be a technika óriási erőművekben villamossággá átalakítva, hogy a városoknak és gyártelepeiknek szolgáljon.

Itt van egyuttal a Göteborgtól! Stockholmig

vívó Göta-csatornának legérdekesebb része, mer itt tigyelhetni meg legjobban, hogyan másznak hegyet a hajók. Nehány száz méterrel az esés előtt a folyóviznek egy részét a hajók járására alkalmas csatornába terelte az ügyes technika, hogy a zuhatagokat elkerüljék. Ez a csatorna oldalt addig tart, míg a Göta felkorbácsolt vize az esés alatt lecsendesedve halad tovább medrében. Itt a csatorna vize újra egyesül a folyó vizével. A hajók a hegymászást tizenegy duzzasztó gát segítségével végzik, amelyek több 35 m. hosszú és 8 m. széles vízi lépcsőfokot alkotnak számukra; a völgyemenetben a víz színének fokozatos süllyesztésével szállnak le a hajók a gránithegy oldaláról. Az egészben véve 560 km-s hajóútnak tulajdonképen csak egyharmada esik magára a csatornára, mert a Göta folyónak, a Vener- és Vetter-tavaknak a vizén is átmegy az országot átszelő csatornavonal.

Alig fejezte be tanulságos előadását útítársunk, amikor egyszerre csak rettenetes zuhogás, robogó moraj, zajgó bűgás és vizek siketítő sisetergése, gépek zakatolása jelezte, hogy vonatunk megérkezett Trollhättan állomására, ahol a vasúti hidról néhány percig mi is szemlélhattük a viznek és földnek ezt a titáni küzdelmét s mellette az emberi észnek okosságát és ügyességét, hogy ezeket a vad természeti erőket hogyan szegőd-teti a civilizáció szolgálatába.

További utunkon mérnökünk ezzel kapcsó-

Ezeréves vikinghajó, amely egy vikingkirályné díszhajója lehetett. Stagen (Norvégia) mellett ásták ki a jól konzerváló kék agyagból.

latban felhívta figyelmünket arra, hogy Svédország és Norvégia lesznek Európának jövődj, Amerika-jellegű gyáripari országai, mert a sok vizesésben óriási energia-forrás áll rendelkezésükre. Svédországnak 334 vizesése majdnem 18 millió lóerőt képvisel, a norvég vizeséseké pedig 12 millióra rug.

„Elmát, benánt vedenek!“ — szólt be ekkor kissé furcsa magyarsággal fülkénkbe egy kedves arcú svéd pincérfit, akit a szomszédos fülkében tanítottak meg erre a magyar kínációra. Amilyen rossz volt a kiejtése, olyan jól kelt a portékája a magyar szóra.

187 km-es utazás után érkeztünk el Norvégiába. A vidék innen kezdve egyre szebb és szebb lesz; tavak, csatornák mellett, erdők között elhaladva érünk a norvég fakereskedelem egyik helyére, Fredrikshaldba, ahová évenként egy millió fatörzset tutajoznak le a Tistedalselven, amely itt szakad a tengerbe. A várost Fredriksten vára koronázza; parkjában van XII. Károly szobra, aki „nem tudott sohasem hátrálni, csak elesni.“ Sarpsborgnál van a Glommennek, Norvégia legnagyobb folyójának 25 m. magas vizesése, amely vetekszik a rajnai és trollháltani vizesések szépségével. Mi annál is inkább gyö-

nyörködhettünk benne, mert a közvetlenül felette ívelődő vasúti hídról szemlélhettük az 50 méternyi széles víztömeg nagy halálugrását a mélységbe. A Glommen különben egyesíti a kellest, szépet a hasznossal, mert az ő hátán megy le az egész norvég fakivitel egyharmada (5 millió fatörzs) a tenger felé, ahol Fredrikstad a fakereskedelem főhelye.

Innentől kezdve vonatunk egyre jobban közeledett a Kristiania-fjord felé; ez 90 km-nyi hosszú öblöt alkot Norvégia déli részén, amelynek ez a fjord a virága. Kedves hajlású dombok, mezők, kertek, falvak övezik itt a tengert, amely sok kisebb öböllel, vikkel nyúlik be a száraz földre. A fjord északi kiszélesedett végénél fekszik dombok, erdők koszorújában Norvégia főfővárosa, Oslo. Ezt a nevet csak valami öt esztendő óta viseli, mert azelőtt második alapítójáról, IV. Keresztély dán királyról, Kristianának hívták, amelynek csak egy régi városrésze őrizte meg az elpusztult városnak, Oslónak a nevét. Főlátnivalói közé tartoznak a jókarban napvilágra került ezerszázéves és dicsőséges viking-hajók. De ezekről legközelebb bővebben beszél majd Szentmihályi professzor-történész útítársunk.

(Folyt. köv.)

Pályázatok eredménye.

A néprajzi pályázat eredménye.

A Szent György Kör 1927 június havában tudományos pályázatot írt ki a falun lakó diákok számára, mely szerint tárgyilagos leírását kellett adni egy kisebbségi magyar falu teljes népi kultúrájának. A beérkezett pályamunkák megbírálására a Szent György Kör *Solymossy* Sándor dr. budapesti egyetemi magántanárt, az Ethnografia folyóirat tudós szerkesztőjét és *Győrffy* István dr. nemzeti múzeumi igazgatót, a tárgyi néprajz kiváló szakemberét kérte fel, akik a fel-szólításnak a legnagyobb készséggel tettek eleget. A magyar népi kultúra két neves kutatója a beérkezett munkák felett a következő szakvéleményt fejezte ki:

1. Bírálat a szellemi néprajz szempontjából.

A pozsonyi cserkész ifjúság Szent György Körének pályázathirdetése, ha pályázó munkák számában nem is, de ezek értékének szempontjából határozottan sikerültnak mondható. A beérkezett két pályamunka az illető szerző otthoni falujának ismertetését adja, szorgalmasan és szeretettel összegyűjtött anyagot halmoz benne fel s figyelme kiterjed mindama témákra, amiket a pályázathirdetés szövege (megjelent A Mi Lapunk ifjúsági folyóirat 1927 júniusi számában) részletezve megkívánt.

Az I.-nek címe: „Szülőfalum“, szerzője *Csécsey Pál*; 35 sűrűn teleírt ívlapon adja *Csécsey* falu hely- és néprajzat (Kassa mellett). A pályamunkát a falu általános képe, története és lakosainak statisztikai ismertetése vezeti be. A történeti részben a pályázó nem választja szét a históriát a mondai hagyományoktól s mindkettőre alighanem több adat is fel lett volna gyűjthető. Lehet, hogy azt az anyagot akarta nyújtani, ami a falu multjáról az ott lakók emlékezetében él. Dicséretet érdemel e részben eleven és itt-amott humoros stílusa. A *folklore (néppszichologia)* részben *tulságos helyet foglal el az egyébként nem idevaló vőfélyrigmusok közlése. Az ilyen verses köszöntők nem népi termékek, írták valamikor tudákos iskolamesterek s az egykori hagyományos szöveget szintén műírói toll dolgozta át a helyi kívánalmak szerint. A többi adalék (gyermekversikék, játékok, kántáló szokások, babonák) jellemző darabjai érdekesek s közöttük nem egy máshol ismeretlen. Az a munka főfogyatékosága, hogy számos, bizonyára Csécseyen is űzött szokás és hagyomány, kivált babonás történetek, helyi mondák, népmesék, alig vagy éppen nem fordulnak benne elő. Ép úgy részletesebben lehetett volna a ház és tájkának leírása tárgyi szempontból. A hajlék ípusáról nem nyerünk tiszta képet, sem belső-külső berendezéséről. Utóiratban a szerző maga panasolja, hogy kevés idő*

állt rendelkezésére. Nagy általánosságban mégis el kell ismerni tárgyszeretetét, ügyes leírásait. Kár lenne a megkezdett munkát abbahagyni; ha kiegészíti az időszakos szokások, a viselet, a babonás ráolvasások részletes felgyűjtésével, igen jó kis monográfia áll majd elő belőle.

A II. pályamunka: Tardoskedd falu és népe ismertetését foglalja magában; szerzője: *Morvay Gyula*. A terjedelmes, nagy szorgalmu munkát 73 ívoldalon kívül külön mellékleten a népművészeti formákat mutatja be, főképp a fafaragó ügyesség köréből (házdísz. kapuszobor, fejfák, stb.) — Tardoskedd nagyobb létszámú község a Budapest—Pozsonyi vasútvonal mentén, lakossága legutóbbi időkig szinmagyar. A faluleírásban érezzük a településforma megjelölésének hiányát, ami előtörténetére fontos világot vetne. A házberendezés leírása beható, szemléletes; a tűzhelyszokások is kimerítőek. A gyermekekkel kapcsolatos szokások közül kevés a babonafeljegyzés, de kedvesek és máshonnan is alig ismertek a gyerekalatító nóták szövegei. Itt említem meg, hogy mindkét pályamunka érezhető hiánya az, hogy a dalszövegekhez nincsenek mellékelve a dallam hangjegyei, pedig ezek nélkül a szöveg élettelen pusztá váz. *Ahol a szöveg énekelt vers, bárhol is, de főképp a népdaloknál, a kóta mellőzhetetlen járuléka minden gyűjtésben.*

Itt is túl sok helyet foglalnak el a lakodalmas versmondókák, de szerző helyes érzékkel kiegészíti a nászmenet jövés-menése közben énekelt népdalokkal. *Észreveszi, amit kevés gyűjtő lát meg, hogy a nótákat nem énekelik össze-vissza minden alkalomkor; megvan saját népdaluk a legényleány ismerkedésnek, a fonónak, farsangnak, egyes mesterségeknek, amiket nem kevernek össze.*

A gazda és az asszony napi élete és foglalkozása szemléletesen van leírva. A gyűjtés sokoldalúságát mutatják a felvett tájnyelvi beszélgetések, csúfnevek, közmondások, szállóigék, állathívók, stb. Mondát aránylag keveset talált, a közölt két népmese nem népi ajkról, hanem ponyvafüzetből való. — Mindent összevéve, a gyűjtés összeállítója szorgalmas, derék munkát végzett; szempontjai helyesek, kutató szeme sok jellemző apróságot meglátott, kifejezésre jut szeretete, szinte fiúi érdeklődése a régi hagyományok iránt, mintha azok családi ereklyéi lennének.

Véleményem szerint ez a II. számú pályamunka teljes mértékben megérdemli a díjazást, míg az I. számút dicsérettel lesz méltányos megemlíteni.

Budapest, 1928 febr. 3.

Solymossy Sándor dr.

egyet. m. tanár,
a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

2. Bíráló a tárgyi néprajz szempontjából

Csészy Pál munkája Csécs községről rövid tetszines néprajzi leírás, melynek egyharmadát teszik az országszerte egyforma, néprajzi szem-

pontból csekély értékű lakodalmi rigmusok. A pályázó a jelenlegi, a civilizáció által eredetiségéből kiforgatott falu néprajzi viszonyait írja le s a néprajzi tekintetben sokkal fontosabb régebbi állapotokat nem kutatja. E miatt aztán az egész leírás olyan, hogy bármely más magyar falura is ráhúzható. Fontos tárgyköröket mellőz (földművelés, táplálkozás, kendermegmunkálás, fonás-szövőés). Kiadásra akkor volna alkalmas, ha a szerző e lakodalmi rigmusokat teljesen elhagyná, a tárgyi néprajzi részt pedig alaposan megbővítené. Jó volna, ha az idősebb emberek emlékezete segítségével visszanyúlna a népelet múltjába s nem a számtalanszor leírt, elkorcsosodott néprajzi állapotot vetné papírra.

Morvay Gyula munkája *Tardoskedd* községről komoly, tartalmas néprajzi leírás, melynek főérdemét abban látom, hogy a szerző nem a mai, néprajzi szempontból kevésbé értékes jelenségeket veti papírra, hanem visszanyúl a múltba s inkább öregebb emberek adatai alapján a régi állapotot igyekszik a tudomány számára megmenteni. Hibájával legfeljebb azt róhatom fel, hogy az adatok több helyen rendszertelenül vannak szétszórva. Az egész tanulmányt fejezetekre kellene bontani s az adatokat a fejezetekbe csoportosítani.

A pályamunkán meglátszik, hogy olyan ember írta, aki maga is tősgyökeresen tardoskedi. Épen ezért természetesen talál és nem részletez eléggé sok olyasmit, ami pedig falujában különös jellegzetesség. *A házakat szorosán egymás mellé építették a község közepén. A szélein tehát nem. Ez arra enged következtetni, hogy itt is a nagyalföldi „kertés városok” sajátos magyar települési formájával van dolgunk. A magyar néprajz szempontjából fontos volna felderíteni, hogy volt-e a szoros centrális telkeken istálló vagy csűr, vagy ezek a perifériális telkeken külön voltak a háztól? A munkához mellékelni kéne a régi, tagosítás előtti községi térképek másolatát.*

A rajzokra azt jegyezzük meg, hogy bár óhajtható dolog a népművészeti anyag megmentése is, azonban nem kevésbé értékes a régi primitív szerzők rajzban való megőrzése is. A tárgyi néprajzi rész tárgyak, munkálatok képeivel kellene tarkítani, lehetőleg fényképekkel. A munkát megfelelő átdolgozás után érdemes kiadni.

Budapest, 1928 március 15.

Györfly István dr.
nemzet. múzeumi igazgató-őr.

A magyar népkutatás neves szaktudósainak megtisztelő szívességű véleménynyilvánítása alapján a Szent György Kör országos vezetésége *Morvay Gyula* pozsonyi egyetemi hallgató pályamunkáját az első díjjal (700 korona) jutalmazza és Tardoskedd néprajzi leírását kellő átalakítás és kibővítés után könyvalakban kiadja, ezzel is szolgálni akarván a kisebbségi magyar néprajzi kutatás fellendítendő ügyét. A második díjat

(300 korona) Csécsy Pál prágai egyetemi hallgató kapja. A csehszlovákiai magyarság első tudományos pályázata ezzel az ítélettel eredményes véget ért.

Z

Melyik a legkedvesebb magyar író és miért?

(Januári pályázatunk eredménye)

Pályázatunkra beérkezett kilenc pályamű közül négyen Jókai Mórt tartják legkedvesebb írójuknak, mert a pályázó is (többnyire) Komáromban született, mint Jókai; mert Jókai az egész magyar történelmet vonja bele regényeinek cselekményébe, magyarosan ír és kellemesen hat az olvasóra; humora kifogyhatatlan; szabadságszeretete nagy és erre tanít minden sora. Mesealkotó erejével lebilincsel és képzelő erejének szárnyalása magával ragad. Ismeri a nép életét, lelkét, gondolatvilágát. A négy pályamű közül legjobbnak bizonyult *Tomory Lajos* munkácsi VII. o. gimn. tanuló írása. Megnyerte a II. díjat (Krisztof György: „Jókai Mór élete és művei“ c. könyvé).

Mikszáth Kálmán legkedvesebb írója egy pályázónak, mert humora jóízű, csendes és komoly, mert tanít és szórakoztat s nem unalmas, mindig friss és szép, akárhányszor olvassuk is el bármelyik művét, ötletes és kedves s mert Szlovénzskón született s az itteni emberek és események ihlették.

Molnár Ferenc egy pályázónak a legkedvesebb írója, mert a Pálutcai fiúkat írta, mely egy kiszakított diákélet és óriási erővel hat az olvasóra. Egyéb művei, szindarabjai, filmjei is nagyhatással vannak.

Móricz Zsigmondot hárman tartják legkedvesebb írójuknak, mert tőzgyökeres magyar író, a magyar földműves és parasztosztály problémáinak legmélyebb átértője, a sűrű magyar vér elemzője, a rímtelen versek nagy poétája; mert hangja szuggesztív és egyedülálló. Erőtől duzzadó alakjai élnek, nem könyvbábok; természetes; egy-egy regénye egy-egy darab élet s mert megírta a „Légy jó mindhalálig“ gyönyörű ifjúsági regényt. Legjobbnak bizonyult *Kovács Endre* pozsonyi VI. o. rgimn. tanuló munkája, mely érettsége, érdekes és széles látókörű szempontjai által teljesen elűt a pályázat többi művétől. A bíráló-bizottság neki ítélte oda az I. díjat, az 50 koronát. — A bíráló-bizottság ezenkívül még egy harmadik díjat is ajánl kiosztásra *Molnár Kálmán* ipolysági VIII. o. rgimn. tanuló részére (díja: Makkai Sándor: „Magyar fa sorsa“ című könyve) csinos dolgozatának jutalmazására. A pályadíjakat ezért így osztottuk ki. A pályaműveket a legközelebbi számunk hozza.

A pályaművek általában értékesek: noha egyik-másik pongyolán van írva, a betűvetés néha alig olvasható, de a legtöbb a külső alak szép-

ségével is kívánt hatni. A baj az, hogy valamennyi pályázó magyar író alatt csak prózaírókat ért s a költőket érthetetlen módon mellőzték.

A Mi Lapunk szerkesztősége.

Jelentés

a „Diáknaplár“ 1928-iki pályázatáról:

A Diáknaplár szerkesztősége 1928-ra is kiírt pályázatot egy kirándulás leírására. Három pályaművet adtak be. Ezeket az alábbiakban ismertetem.

I. „*Dobsina, Rozsnyó, Krasznahorka.*“ Sokszor feldolgozott, megírt téma, úgy hogy újat alig lehet róla írni. S ez az útleírás mégis értékes, mert egyéni és eleven. Szerzője szerető szívvvel és éles szemmel nézi a természet szépségeit. Van benne jóízű, romlatlan humor is. Stílusa kiforrott, gördülékeny és magyaros. Látszik, hogy tollforgató diák. Megnyerte az *első díjat*. Szerzője: *Sziklay László*, kassai VIII. o. diák.

II. „*Krasznahorkai kirándulásunkból.*“ Sok benne a leírás. És a képek festésénél sokszor nem természetes a hang, a szín. A hasonlatok sokszor mesterségesek, erőltetettek. A természet egyszerű szépségeinek leírásához egyszerű és nem szóvirágos, bombasztikus stílus kell. Például nem természetes és nem megfelelő az ilyen stílus: „A homály kezdí szárnyait szétterpeszteni; a lágy szellő balzsamos fuvalmaival elaltatja a fákat, ezek lehajtják fejüket s csendesen bólogatnak dús lombjaikkal. A virágok tarka szőnyegei becsukják kelyheiket, lehorgasztják fejüket és álomba merülnek.“ — De egyébként értékes munka. Szerzője látó szemmel és bizonyos rajongással nézi a természetet, tud benne gyönyörködni és tud érte lelkesedni. Stílusa is csinos, folyékony és eléggé egyéni. Megnyerte a *második díjat*. Szerzője: *Literáti Nagy Gyula*, kassai VI. o. diák.

III. „*A breznóbányai cserkészállam.*“ Gyerekes szárnypróbálgatás. Teljesen értéktelen. Szóra se érdemes.

Az első két pályaművet közli az 1928. évi Diáknaplár.

Eperjes, 1928 március 10.

Dr. Wallentinyi Samu,
a Diáknaplár szerkesztője.

Pályázat. A Diáknaplár szerkesztősége egy kirándulás leírására pályázatot hirdet. Az érdekesen megírt kiránduláshoz lehetőleg eredeti fényképfelvételek is csatolandók, vagy klisirozható tusrak. A pályázatok határideje 1929 jan. 1. Jutalom: I. díj: 50 esk. és két értékes könyv. II díj: egy érdekes könyv. A pályanyertes műveket az 1929-30. évi Diáknaplár leközi a pályanyertes művek szerzőinek arcképével együtt. — A pályamunkákat — a szerző pontos címével együtt — „Dr. Wallentinyi Samu koll. tanár Prešov, Hodžova ulica 1“ címre kell küldeni.

a Diáknaplár szerkesztősége.

UJ BUDA UNOKÁI.

Kalandos ifjúsági regény.

(1. folyt.)

Írta: TÁBORY PÁL.

Szorgalmasan veti a betűket s annyira megnyugtató élet, hogy mégis el kell hinnem: nem boldondó álom, hanem boldog, kézzel fogható valóság. Valóság, hogy itt vagyunk Cherbourghban s várjuk a hajónk indulását, — valóság, hogy mind a nyolc Sirály eljöhetett velünk, — valóság, hogy Amerikába megyünk.

Pedig de nehéz volt. Most, hogy visszanezék rá, látom csak, milyen kegyetlenül sokat kellett harcolnunk Ferivel, amíg eljöhettünk. Amikor benne voltunk s a ráncfonódó akadály-kigyókat egymás után fejtettük le magunkról, nem is éreztük, mekkora munkánk volt. Most már öntudatára ébredtem s szinte öröm végigpergetni magam előtt az áthidalt bajokat, legyőzött nehézségeket.

Legelőször is rólunk volt szó. Anyus két hónapig hallani sem akart róla és apa is húzódozott. Nem akarta megengedni, hogy Károly bácsi viselje az utiköltségünket, nekünk pedig persze nem lett volna pénzünk az egésze. Végre egy viharos családi megbeszélésen Károly bácsi élénk támogatásával, sikerült apából kiszorítanunk ezt a kijelentést:

— Hát csináljatok, amit akartok! De én ne halljak többet róla!

Persze, ezt a könnyelmű két mondatot felhasználtuk anyus ostrománál is és így sikerült nagy nehezen legyőzni ellenkezését. Folyton azt mondogatta, hogy vagy beleesünk a hajóról a vízbe, vagy belehalunk a tengeri betegségbe. Szinte komolyan megharagudott Károly bácsira, aki nevetve háritotta el a szemrehányásokat.

Utána nekiláttunk a fiúk megdolgozásának. Természetesen az összes Sirályok langoló lelkesedéssel fogadták az indítványt. Mind égett a vágytól, hogy világot lásson és megindult a tervezgetések, ötletek, jó tanácsok árja. Valamennyien szinte túláradó boldogsággal vettek körül s egyetlen napon telt el, hogy ne beszélünk volna órákat utunkról. Elővettük a térképet, megjelöltük, hogy merre fogunk utazni, könyveket olvastunk együtt és legalább annyira ismertük Amerika földrajzát, mint akármelyik egyetemi professzor a columbiai egyetemen.

Bozzay parancsnok úr is kemény dió volt. De sikerült meggyőznünk a dolog realitáiról s amikor összehoztuk Károly bácsival s megösmerték egymást, megígerte, hogy mindenben a kezünkre jár. Nagyon örültünk ennek az értékes segítségnek, hiszen felsíkert jelentett.

A parancsnok úrral együtt mentünk el a fiúk szüleikhez is. Szükség volt erre a komoly támaszra, mert bizony attól kellett félnünk, hogy nem hisznek nekünk vagy kinevetnek. Akármennyire meghódítottuk őket s megszereztük bizálmukat, — ez itt komolyabb, súlyosabb dolog volt, mint az eddigi harminhetes turák, ahol mindig a közelben jártunk s mindig találhattunk ismerőst. . . A legtöbb helyen szóba sem akartak állni, beszélni se

akartak a dologról. Erényi néni azt mondta, hogy „csak nem teheti ki halálos veszedelemnek a fiát?” — Szél néni pedig azt, hogy nem is gondolhat a dologra. Prém papa azt felelte, hogy világléletében gyűlölte az amerikaiakat — a leggőgösebb nép és alaposan lehúzzák árban és minőségben a magyar henteseket. Erdősék Lajcsi gyöngeszívét emlegették és Révész bácsi a világot se mondott volna le arról, hogy a fia vele töltsen a nyarat. Láng Petinél édesanyja sirni kezdett, hogy mindig ilyen veszélyes dologot tervelünk. Bán Tibi anyja azt mondta, hogy elengedi a fiát, ha Herczog Karcsi is elmegy — és ugyanezt mondta Herczog Karcsi édesapja Bán Tibiről. Egyszerűen kétségbeesett volt a helyzetünk — de három hónapos könyörgés, esküdözés, rábeszélés, fenyegetés, fogadkozás és hizelgés után sikerült a fiúkat kiszabadítani a szülői szeretet tulságosan szoros bilincseiből. Elvben elengedték őket, most már csak a gyakorlati megoldás volt hátra.

A felszerelési jegyzéket Ferivel részletesen összeállítottuk. Ugy számítottuk ki, hogy a hátizsákon kívül mindenki egy-egy kiegészítést is visz, egyébként minden felesleges holmit a legszigorúbban száműzünk. Akármilyen jól esett volna egy kis hazai sütemény, mégis lemondunk az enni való elviteléről s csak a legszükségesebb dolgokat állítottuk be a felszerelés keretébe.

A legnagyobb probléma még hátra volt: meg kellett keresnünk az utiköltség másik felét. Súlyos fejtörés után végre eljutottunk valamihez. Révész Feri édesapja az egyik nagy budapesti bankban volt igazgató s egészen komoly keretek közt kieszközölte, hogy a Sirályok két évi lejáratra nagyobb kölcsönt kaptak. Jótállást a csapat és a szervezőtestület vállalt s itt Bozzay parancsnok ur segítségére nélkül semmit se érhetünk volna el. Persze, a pénz lefizetésért alaposan meg kellett dolgoznunk, — de hiszen szívesen vállaltunk a csodás lehetőséget nyújtó utért külön munkát.

Még mindig maradt némi költség, amelyet meg kellett keresnünk. Alapos munkához láttunk. Feri apa számára másolt gépen hosszú periratokat s olyan komolyan vette föl a honoráriumot, mint a legtanultabb gépirókisasszony. Erényi Pityu kiszolgálóinas lett egy fűrnér üzletben és büszkén emlegette, hogy milyen nagyszerűen tudja megkülönböztetni a különböző fűrnér fajtákat. Szél Gyurka címszallagokat írt nagybátja irodájában. Prém Jóska pedig — akárhogy tiltakozott ellene az apja, felkötötte a fehér kötényt s édesapjának egyik üzletében bealolt a tőke mögé s vágta buzgalommal a félkiló borjúhúst. Erdős Lajcsi kitűző állást vállalt egy fűszer üzletben. Révész Feri rádiószerező lett s ügyessége miatt annyira megszerették, hogy mindenáron végleg ott akarták tartani. Hiába szabadkozott, hogy diák — alig hitték el. Láng Peti

édesapja gyógyszerárában szolgált ki s belekóstolt a méregkeverő mesterségbe. Bán Tibi színész-nagybátyja révén statisztálni kezdett s legkönnyebben kereste még a pénzt; Herzeg Karsci pedig egy bélyegüzletben lett segéd s most már naphosszat kedvére babrálhatott a bélyegekkel. Nekem se hogy se akadt mesterségem; végre is különféle próbálkozások után, Károly bácsi pesti titkárijának nevezett ki. Csöppet sem volt tréfadolog, lenyűzött minden bőrt rólam s alaposan megizzasztott. De szívesen csináltam, mert sokféle, színes megbízást adott s ha néha magamnak is kellett kiokoskodnom, hogy mit akar voltaképpen — nem panaszkodtam ellene. Persze mindezt a munkát csak delutánra vállaltuk s nagyrészt késő este tanultunk.

Esti nyolc óra után, amikor a fiúk megjöttek a boltokból, műhelyekből, hivatalokból, irodákból, összegyűltünk — rendszerint nálunk — és beszélgettünk a dolgokról. Szépecskén gyűlt a pénzünk, úgyhogy elindulás előtt három héttel már mindenki otthagya a mesterségét. Igaz, hogy annyira bele szeretünk valamennyibe: nem szívesen hagyjuk el. Éreztük, hogy ezen a módon két év alatt könnyelműen lefizetjük adóságunkat s így nem könnyelműség, ha elmegyünk, még hozzá kölesön pénzen.

Mindent kiegészítettünk, rendbehoztunk — nehogy az utolsó percben kelljen kapkodni. Egyforma hálósákokat szereztünk, úgyhogy nem kell majd külön pokrócokat cipelnünk. Főzőedényt, akármennyire is vágyódott Prém Jóska utána, hogy megmutathassa szakács-tudományát, nem vittünk. Külön megtanultuk a minél célszerűbb, rendes és tetszetős csomagolást és Erényi Pityu indítványára a városligeti körhintán tengeri-betegség-elleni tréningeket tartottunk. A tréningek jól sikerültek, csak nem bíztunk abban, hogy a „verseny“ is ilyen jól bírjuk, pláne ha véletlenül viharos tenger fogunk meg.

Amikor mindezzel elkészültünk s a várakozás lázas türelmetlenségében, szinte nem is tudtuk, mit csináljunk — anyus az egyik este kijelentette: ragaszkodik, hogy fölmenjünk két hétre a birtokra. Akár tetszett, akár nem, bele kellett nyugodnunk. Károly bácsi is azt mondta, jobb, ha az új komoly munka előtt alaposan kipihenjük magunkat.

Sehogy se rajongtunk ezért a tervért. Attól féltünk, ha elszakadunk a fiúktól, egyik-másiknál otthon valami baj esik s újra kezdetjük, zsebünkben a megváltott hajójegyekkel és minden előkészülettel, a könyörgést és harcot. Anyus viszont igazán a sarkára állt és kijelentette: ha nem megyünk le pihenni, nem enged el. Szükségünk is volt rá, mert Feri az utóbbi időben sokat éjjelezett a sürgős periratok felett s én anyus szavajárása szerint, a sok cipőkoptató szaladgálásban olyan lettem, mint a „nyúzott agárkutya“ . . . Módot és megoldást kellett találnunk . . .

Végre Feri rájött. Apától a második nagy per megnyerése után sikerült kicsálnunk az engedélyt: magunkkal vihetjük a nyolc Sirályt a birtokra s nem kell elszakadnunk tőlük. A szülők

szívesen engedték el mindet s a fiúk majd kiugrottak bőrükből boldogságukban. Hiszen ez volt álmaik netovábbja, hogy egyszer följöhessenek velünk.

Egy ragyogó júniusi napon elindultunk. A külön szakasz nótával és vidám tréfával telt meg. Az „utazási előgyakorlat“ — ahogy Erényi Pityu közönségtuntak elnevezte, — úgy elszállt, mintha percekig tartott volna.

Odafönt a fiúk külön-külön mindent megcsodáltak. Tommyt, a ponnyt; a két almásszürkét, a nagy hintót és a parkot. A kuria minden egyes szobáját végigkiváncsiskodták s azt se tudták, mit nézzenek meg először.

Ferivel együtt munkaprogrammot is csináltunk. Neki akartunk kezdeni annak, amire eddig nem jutott időnk: az angol tanulásának. Feri már olvasott is régen, én is gagyogtam valami keveset — most a fiúk tanításának láttunk. Nem akartunk angol nyelvtudósokat nevelni belőlük, egyelőre éppen csak a legszükségesebb fogalmakat akartuk a fejükbe verni. Tréfásan, de kitartóan ment a tanítás — mindennap nyolctól tízenegyig ezzel foglalkoztunk. A fiúk érdeklődtek a dolgok iránt s csak egy-két nehéz fülű akadt köztük, aki nem értette meg mindjárt az angol szó kiejtésének különös zengését.

Három nappal leérkezésünk után megjött Károly bácsi is és sokat foglalkozott a fiúkkal. Örült annak az egészséges együttérzésnek és fiús keinyeségnek, amely mindegyikből áradt. Dicsérte is Ferit, hogy ennyire össze tudta tartani a maga kompániáját. Mesélt a fiúknak Amerikáról, a megindítandó propaganda-baréről és az utunkról. Valamennyivel összebarátkozott, de különösen Erényi Pityu szegődött elválaszthatatlan pajtásává. Alig lehetett őket külön látni. Persze, a többiek éppúgy megszerették. Általában nem értem, hogy lehet olyasvalaki, aki nem szereti Károly bácsit. Én a legnagyobb embernek tartom; talpig térfi és sohasem beszél egy szóval se többet, mint amennyit kell. De a szava mögött tettek égnek.

A fiúk természetesen nem csak tanultak, hanem sokat játszottak és pihentek is. A parkban nagy golf- és krikett meccseket rendeztünk, de a régi, nagyszerű futóméta is előkerült. Sportolni is lehetett a leventék sportpályáján, ahol nagyszabású versenyeket bonyolítottunk le. Közben a fiúk végig kutatták az egész házat s mindent összehánytak. Szabad volt, hiszen mi voltunk a ház urai apa és anyus helyett.

Igy történt meg az én furcsa deszka-kalandom is. Fent a padláson kutagtunk régi emlékek után. Találtunk is néhány fölíanst, de azok nem érdekelték, mert nem igen tudtuk őket elolvasni. Az egyik bezárt ládát felnyitottuk s amikor beleálltam alattam átszakadt a dupla fenék. Nagy csomó írást találtunk és persze nagy gaudiummal vittük Károly bácsihoz megmutatni.

Az írások apa nagyapjának, azaz a mi dédapapánknak különböző iratai voltak. Roppant

érdekes dolgokat tudtunk meg: dédnagypa szabadsághős volt. Nagypa soha nem mesélt róla. Igaz, hogy talán dédnagypa sem mesélt neki, biztos, nem szeretett dicsekedni vele. Hiszen abban az írásban, amit apus egyik könyvében Zoltán bácsi megtalált, ott is keveset beszél magáról, inkább a többieket említi és dicséri. Megtaláltuk az arcképét, persze mindjárt szerelmes letterem bele és elképzeltem, hogy én is olyan szeretnék lenni, amilyen Tamás dédnagypa volt. Olyan erős és bátor és szerény. Azt hiszem, sohasem lesz belőlem olyan nagy ember. Igaz, hogy most nincs szabadságharc s nincs hol megmutatni a bátorságot. Ugyan Károly bácsi biztat, hogy majd lesz. Lehet.

Volt az írások közül egy csomó Uj Budáról is. Legelőször is egy ménkő nagy pergament papíros, rajta vagy hat különböző pecsét. Alig győztük a port letisztítani róluk. Károly bácsi meg akarta magyarázni, de mi büszkén visszautasítottuk s két napi véresen keserves szótármunkával ki is böngészttük tizenegyütt az értelmét. Szabályszerű adománylevél volt, amelyben az

gyesült Államok 1850. évben uralkodó kormánya, a szenátus megbízásából a magyar kivándorlóknak ajándékozta Uj Budának és ötkilométeres körzetének tulajdonjogát. Persze megkérdeztük Károly bácsitól:

— Használhatjuk-e ezt az írást? Miénk még Uj Buda?

De Károly bácsi fejét csóválta s azt felelte, hogy nem igen hiszi. Ha ezzel az adománylevéllel odamegyünk a washingtoni kongresszushoz, hát kinevetnek. Kicsit elszontyolodtan vettük tudomásul, mert már legalább is iowai nagybirtokosnak képeltük magunkat.

Volt aztán még néhány Uj Budára vonatkozó irat: a terület pontos térképe, helyszínrajz az állítólagos petróleumbányáról s még néhány vázlat. Mindezt óvatosan becsomagoltuk és eltettük az elviendő dolgok közé. Ki tudja, mikor lesz szükség rá.

Két nap óta azon könyörögtünk Károly bácsinak: menjünk el Uj Buda mai helyére, hacsak lehetséges.

— Olyan érdekes lenne megnézni, ma milyen — mondta Erényi Pityu.

— Nagyon megváltozott, annyi biztos — torokolta le Láng Peti.

— Hátha megmaradt még a régi idők valami emléke! jegyeztem meg.

Furcsa érzés lesz, ha majd ott állunk a magyar kivándorlók küzdelmeinek színhelyén és viszszagondolunk rájuk — mondta Erdős Lajcsi.

— Ugy-e elmegyünk, Károly bácsi? — kezdtük újra a kunyorálást.

— Inkább kétszer annyit dolgozunk — hízeltgette Pityu.

Szabályszerű adománylevél volt

Károly bácsi nevetett:

— Ugyan miért mennénk el, csacsik?

— Hát hogy főlelevenítsük az emlékeket!

— Ne törődjétek ti a múlttal. Nektek a jövővel kell törődnetek, a magatok szép, napsugaras ifjúságával. Nem a hetven év előtti emberekkel!

— De hátha találkozunk valamelyik kint maradt magyarral — mondta Révész Feri.

— Nem igen hiszem. Ha arra visz a propaganda körutunk, lehet

... Ámbár nem valószínű. Iowa kiesik a körzetből. Különbön lehet.

— Tedd meg, Károly bácsi.. hacsak lehetséges!

— Talán.

És ezzel a „talán“-nal meg kellett elégednünk, akárhogy is kapálóztunk ellene. Tudtuk, hogy Károly bácsi inkább nem ígér semmit se biztosra, hogy mintsem aztán ne tudja ígéretét beváltani. Így hát megelégedtünk azzal, hogy újra meg újra végigolvastuk Tamás dédnagypa följegyzéseit s gondolkodtunk rajtuk.

Aztán végre eljött az elutazás napja is. Szívszorogó türelmetlenséggel vártuk s bizony az utolsó két napon az angol leckék sem mentek már simán. Hol az egyik, hol a másik fiú melázott el, mintha egészen máshol járna az esze. Mi is elgondolkoztunk Ferivel s nem egyszer azon kaptuk rajta magunkat, hogy éjnek idején felülünk az ágyban, térdünkre támasztjuk könyökünket s belebámélunk a sötétbe... A fiúk sajnálták, hogy el kell szakadniuk a kuriától, de lassan mégis bele-

törődtek, hiszen fűtötte őket az ösmeretlen szépségek várakozó láza. Ha mindegyik járt is már Magyarország határain túl — Európán kívül egyik se volt s így természetes volt velünk együtt az izgalmuk. Amerika mégiscsak más, mint Bécs vagy Ragusa.

Fent Pesten még egy-két apróságot vásároltunk, szerelvényünket feladtuk egyenesen Cherbourgba s egy-egy könnyű hátizsákkal beszálltunk a párizsi expressbe. Odakint a pályaudvaron nagy tömeg kísérte ki tizünket — mintha legalábbis előkelőségek utaztak volna el, annyian voltak. A fiúk szülei, sok rokonuk, — persze anyus és apa is ott állt Lilivel a sokaságban — no meg valamennyi cserkészársunk. Ezer meg ezer jó tanácsal halmoztak el, hogy kihasználják még az utolsó percet is és rengeteg kérdésük volt, alig győztünk rá felelni . . . Persze cserkészruhában voltunk és valamennyiünk kalapja mellett ott lobogott a külföldjáró magyar cserkészek egyetlen díszje: az árvalányhaj . . . A fiúk is cserkészruhában voltak kint s így nem sikkadt el a cserkészjeleg sehol. Meg is akartuk őrizni erősen.

Bizony kiperdültek a könnyek nemcsak a szülőkhöz, de a magunk szemébe is, mikor búcsúzkodtunk. Bozzay parancsnok úr végigölelt valamennyiünket s lelkünkre kötötte, hogy szerezzünk becsületet a csapatnak, mert különben megnehezítel ránk. Sajnálunk, hogy nem tart velünk, hiszen néhány hétig arról is szó volt, hogy kijön — de megbetegedett a kis fia s lemondott az útról . . . Nem szégyeltük a könnyeket, hiszen nem tehetünk rólok s mi tagadás, jól is esett kisírni a válás bánatát. Csak azt nem tudtam látni, hogy anyus sír — elfordítottam arcomat s éreztem, hogy mellettem Feri is megrándul, amikor anyánkat meglátja. Leugrottunk, megegyszer megöleltük, megcsókoltuk s igyekeztünk megmagyarázni: nem örökre, nem a világavégire indulunk. Persze tudtuk, hogy hiába a magyarázat.

Az ut azután felszárította a könnyeket is és tágranyította a csodálkozó szempárokat. Szinte egész nap ott kuporogtunk a nagy, világos ablakok mellett és bámultuk volna a változó táj ezerszínű szépségét, ha Károly bácsi nem ül közénk s nem tart szakyszerű előadást az utazás művészetéről. Így mással is törődtünk, nemcsak a tájképpel — jóízűen ettünk minden étkezési időben az étkező-kocsiban. Kiderült, hogy minden megbeszélés ellenére Prém Jóska mégis elhozott két nagy doboz süteményt s annak nekiláttunk. A Sirályok mindig híresek voltak jó étvágyukról, de most különösen kitettek magukért. Közben énekeltünk is Bán Tibi vezetésével s az egyik kisebb német állomáson olyan tizenkét perces koncertet adtunk, hogy mindenki odagyült az ablakunk alá s a végén virág és cukor repült be rajta. Egész jól kitöltöttük az időt, míg az egyik elromlott posta kocsivalvázat reparálták.

Pesttől a csonka ország rövid közén keresztül Bécsig vitt az út. Bécsben három órát vártunk

s aludtunk is valami keveset az egyik eldugott váróteremben. Hajnalban indultunk Berlin felé. Ausztrián végig száguldott a vonat. Azért kellett Németországon keresztül mennünk, mert Károly bácsinak nagyobb szállítmány könyvet kellett Berlinben átvennie. Meg is néztük a porosz metropolist — megcsodáltuk a Zoot, az Unter den Linden hársait és a potsdami parkot. Innen sikerült véletlenül kedvezményes hálókocsijegyeket kapni s így szégyenszemre átaludtuk azt, ami Németországból még látnivaló maradt. A Rajna vidék száz csodáját már felszisszenő ámulattal szívtuk magunkba s amikor Párisban két napra megálltunk, azt se tudtuk, mit nézzünk meg legelőször. Persze a Louvre is sorra került. Este a Nagy Operában hallgattunk csodás muzsikát és szinte sajnáltuk, amikor tovább kellett utaznunk a tenger felé.

Most pedig itt vagyunk Cherbourgban: a Hotel Metropole harmadik emeletén ég a lámpám — és várunk. A Berengáriát várjuk, amely holnapután reggel indul Amerika felé. Várjuk kinzó nyugtalansággal az indulást, mert most már szomjúság hajt — a távolság és ismeretlenség szomjúsága.

Kicsi vagyok még ahhoz és a tollam sem fog jól, hogy elmondhassam: mit adott eddig az út. A fiúk folyton arról áradoznak, hogy ilyet még soha nem láttak és ennél több gyönyörűséget nem is kívánnak. De Károly bácsi, Feri meg én biztatjuk őket, hogy még most jön a java. A tenger, a csodálatos messzeség, a végtelenség varázsa.

Minden álmunk, minden kérdésünk egy problémába fut össze, amely bennünk van, s kitölti a várakozás óráit: milyen lesz Amerika?

De boldogok vagyunk, hogy biztosak lehetünk benne: erre a kérdésre választ is fogunk kapni.

HARMADIK FEJEZET.

A csodálatos város.

New-York, 1927 július 9.

. . . Hitted-e volna, Hamvai Gyurka, ezelőtt egy évvel hogy valaha itt fogsz gubbasztani a 43 ik utca egyik hatalmas felhőkarcoló szállodájának huszadik emeletén? Hitted-e volna, ha lenézel a mélységbe, mint pirinyó bogárkák, olyanok az emberek és járóművek, — lent a magas vasút rohan és ha kinyílik az ajtó, a néger háziszolga teszi eléd az uzsonnakávé? Hitted-e volna, hogy angolul zajong körülöttem ez az egész rohanó, tombolásig gyorsan haladó mindenség s te nem is állasz olyan idegenen köztük, amilyennek elképzelted a szokatlanságot? Hitted-e volna mindezt s a többi csodát, amely mind beteljesedett s amely nemcsak téged hálózott körül, hanem a másik kilenc társadat is? Bizony csodálatos dolgok történtek veled s nem csoda, ha bele zavarodsz egy kicsit a csodákba . . .

(Folyt. köv.)

BANDI ES A NYUSZI.

Bandi gyerek nagyos okos; esze éles, mint egy fokos; bár kicsike még szegényke, még se fér már a bőgrébe. Sőt mi több, bár meg nem mondja, nagy dolgokon jár a gondja. Cserkész lett a két testvére, mihez ő is kedvet érve, de az őrse be nem vették. Azt mondták, hogy kis gyerek még. No de se baj! azért mégis cserkész lesz ő, csak azért is

Egy szép, meleg, nyári napon kínálkozott az alkalom. Testvérei elutaztak s cserkészruhát otthon hagytak. Felöltözött hamarjába, cserkészszakot vett hátára, a fejébe nagy kalapot, oldalára egy kulacsot, hosszú botot a kezébe s hogy ne vegye senki észre, sietve ment ki a rétre.

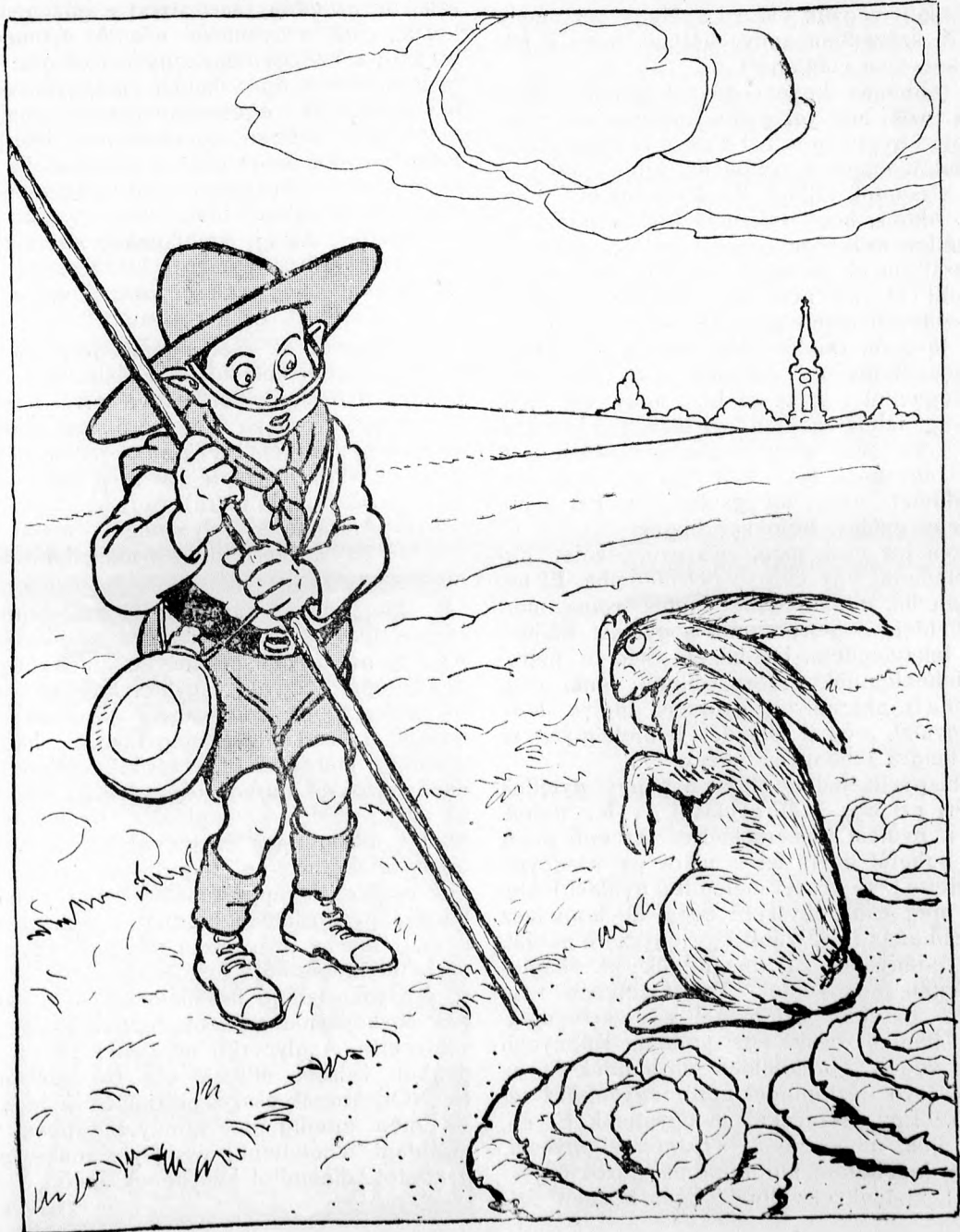
Elmaradt a falu tornya. Bandi gyerek nagyboldog ma. Övé most az egész világ. Rámosolyog ezer virág. Nem gondol ő semmi bajra s dalra nyílik eperajka.

Igy ödögött jobbra-balra, réten-szántón áthaladva; majd elér egy káposztáshoz. De itt a sors nagy csodát hoz. Egy öreg nyúl, beste lelke! a káposztán kedvét lelve s a tilosból evett szépen, mikor Bandi közelg épen. A nyúl nézi, vaj ki lehet? Ellenség-e vagy jó szerzet? — De midőn a Bandit látja boldogan cserkészruhába, farkára ül, köszönt neki, mint ki őt már rég ismeri. A fülét is lekonyítja, barátságát bizonyítja: Cserkész jó az állatokhoz, mindenkinek mindig jót hoz.

Bandi nézi, szemcszája kitarul a nagy csudára. Belemarkol a nagy botba, mert különben földre rogyyna. Így néznek ők farkasszemet. Soha-soha ilyen eset!

Ha nem hiszed, itt a képen lerajzolták őket szépen.

SCHERER LAJOS.

A laboratórium titkai.

A címet olvasva nem kell rosszra gondolni. A laboratórium ma már nem titokzatos, homályos boszorkánykonyha, mint a középkori alchimisták műhelye volt; a laboratórium szép tágas, ragyogóan tiszta szerszámokkal felszerelt terem, ahová széles kévében ömlik a napsugár, szinte azt hirdeti: világosságot mindenre!

S ez a laboratórium szívesen feltárja a titkait mindenki előtt.

Például vegyük elő azt a jelenséget, amelyről a XX. században annyit hallunk, hogy a fele is sok lenne: a robbanást.

A robbanás tkp. az égésnek ahhoz a fajtájához tartozik, amelyet gyors égésnek nevezünk. Hogy miért gyors égés, azt a neve is megmutatja.

Mielőtt magát a robbanás jelenségét kezdenénk vizsgálni, jöjjünk tisztába egy-két fogalommal. Ahhoz, hogy valamely test meggyulladjon, feltétlen szükséges, hogy belőle gáznemű anyag szálljon el. Amelyik testből ilyen anyag nem száll el, az nem ég. Például az agyag. (Természetesen olyan gáz kell, hogy elszálljon, amelyik levegőn rendes körülmények közt ég is.) De ahhoz, hogy egy szilárd, vagy folyékony testből légnemű legyen, az kell, hogy az illető test, anyag, felmelegedjen egy bizonyos hőfokra. De még ez sem elég a meggyulladásához. A gáznemű anyagnak is el kell érni egy bizonyos hőmérsékletet, hogy meggyúlhasson. Ezt a hőmérsékletet gyúlási hőfoknak hívjuk.

Próbáljuk csak meg, égő gyújtószálat hirtelen beledugni egy csésze petroleumba. El fog szépen aludni, mintha vízbe dugtuk volna, mert nem volt ideje a petroleumot a gyúlási hőmérsékletig felmelegíteni. De ha előzőleg a petroleumot felmelegítjük 150°-ra (otthon senki meg ne csinálja!), akármilyen gyorsan dugjuk bele az égő gyufát, még a folyadék felületéig sem ér el, már lánggra lobban az egész.

A lúzugyújtásnál is előbb a papirt gyújtjuk meg, mert ezt egy szál gyufával is fel tudjuk hevíteni a gyúlási hőmérsékletre. Az égő papir az apró puhafát hevíti fel s mikor ez meggyullad, a felette lévő szentel melegíti a gyúlási fokig.

Ez még csak egyszerű égés, de hogy lesz belőle robbanás? Nézzünk egy egyszerű példát. Van egy edényünk. Ezt megtöltjük pl. világító gázzal. Aztán meggyújtjuk. Természetesen nem tudjuk az összes gáztömeget egyszerre meggyújtani, hanem csak egy pontját. Könnyebb megértés végett gondolatban daraboljuk fel az edényben lévő gáztömeget apró, egyenletes részecskékre. Egy részecskét meggyújtunk. Ez ég, azaz — tudjuk, mi az égés — oxigénnel egyesül, más anyag lesz belőle, különféle más gázok (égéstermékek), melyek elszállnak. Égés közben fel-

melegíti lassan a mellette levő gázzészecskéket, a gyúlásfokot elérve ezek is meggyulladnak s melegítik a mellettük lévő részecskéket s i. t. szóval az egész gáz szépen elég, az égéstermékek (amelyek gázneműek) pedig elszállanak.

De más az eset, ha a gázt meggyújtjuk, de le van fojtva, azaz zárt edényben van. Ilyenkor a folyamat legeleje u. a. mint az előbb, de a gáznemű égéstermékek nem tudnak ellávozni. A keletkezett meleg a gázt kiterjeszteni igyekszik, de az edény zárt, ezért a gáz nem terjedhet ki, csak a nyomása nő. A nyomás pedig fokozza a meleget, úgyhogy az első gázzészecske mellett részecskék igen hamar meggyúlnak. Ezekből is lesznek égéstermék-gázok, amik most már még jobban igyekeznek kiterjedni s mivel ez nem lehet csak a nyomás és a hőmérséklet nő. Egyszerre csak akkora lesz a hő, hogy az edényben lévő összes gáz hirtelen meggyullad. Az így keletkező óriási meleg aztán olyan erővel igyekszik kiterjeszteni az égéstermék-ként keletkezett gázokat, hogy azok szétvetik az edényt. Ez a robbanás.

Ugyanez az eset a puskagolyónál is, ahol a puskaporból keletkezett égéstermékek felrobbantják a puskagolyót, illetve mivel a golyó jár ki a legkönnyebben a helyéről, azt kilöki igen nagy sebességgel. Ha aztán a puskacső be van dugulva, vagy hátrafele sül el a puska (a golyó hüvelye lökődik ki hátra), vagy szétreped a puska csöve. A robbanás folyamata — amint azt leírtam — természetesen a másodperc törtrésze alatt meg végbe.

De egyes anyagoknál azt tapasztaljuk, hogy noha le sincsenek fojtva, mégis robbannak. Az égésnél ugyanis az anyag külső rétegei kezdenek égni s egyes vegyületeknél ez az égés oly gyors, hogy a keletkező gáznemű égéstermékek el sem tudnak még távozni, hanem ott körülötte maradnak s a hirtelen mindig keletkező gázokkal burkot képeznek az anyag körül, ez okozza aztán az explóziót. Ilyen anyag például a nitrogénnek és jódnak egyik vegyülete, amely a legjobb és legerősebb robbanóanyagok egyike, de épp érzékenysége miatt nem lehet a gyakorlatban használni. Annyira érzékeny, hogy ha erősebben ráfújnak, vagy papírszelettel megérintik, már felrobban.

Gyakorlatilag használható és a közönséges puskapornál erősebb robbanóanyag a nitroglycerin. A glycerint mindenki ismeri. A fagygyűből, zsirból állítják elő. Ha salétromsavval (H NO₃) hozzák össze, nitroglycerin lesz belőle. Ez még mindig igen könnyen robban, vasutonszállítani lehetetlenül veszélyes lenne, azért lögyapotot, dinamitot készítenek belőle. (Szeged).

Darvas Andor.

A madárcseresznye.

— Diákstikli. —

Ha vége van az iskolai évnek, a diákok mindenre ráérnek. Sétálnak, fürödnek. Minden-
kibe belekötnek, hogy teljék az idő s élvezetes
legyen a pihenő.

A pihent elme, mint lánghévíz, telve ezer
leleménnyel. A diák kedvével nem bír a szülői
gyeplő. Mert nyáron a rét, az erdő a nyaraló
diáké, egyedül a magáé.

Legalább e hitben élt három kis diák, ki
nem cserélt volna a világon senkivel, mivel kis
faluk határa mindennel volt megáldva. Ovék volt
a rét virága, az erdő árnya, a patak friss habja,
a hegy visszhangja. Ajkukról a nóta reggel este
szóla. Nem is voltak rossz gyerekek, csak vig,
tréfás kisemberek, amolyan huncut jómadárkák.

Nos hát ezek a jómadarak, mint az éhes
darazsak, egy szép nyári délután — más mulat-
ság híján — rávetették magukat, — hogy töm-
jék a hasukat, — egy madárcseresznyefára s
puszítították javába az inyenc csemegét, a sok
ízes vadcseresznyét.

De csakhamar megzörren az avar. A fiúk
lesik, hogy a sűrűben ki neszezik. De gondolták
mingyár', hogy aki ott lenn jár, nem lehet szarvas,
őz, legfeljebb — a csósz. Hát az is volt. Rájuk
is szólt: „Jöttek le onnan mingyárt! Ne tegyetek
kárt a cseresznyében, míg beszélek szépen,
adta kölykei!”

— „Jöjjön fel maga, hogy ha fáj a hasa
a cseresznyére“ — kiáltott a három legényke a

csószre vissza, — „mert jó biz a cseresznye a
fán, bácsi. Megkóstolhatja bárki!”

Erre a nem várt feleletre roppant nagy
méregre forrt fel a csósz haragja. „Megállj,
istentelen fattya! Majd adok cseresznyét!” — s
mint aki eszét vesztette el, mászott a fára fel,
hogy fülön fogja azt, aki a cseresznyét lopja.

De nehezen ment a szokatlan mászás. A
csósz teste lehetett egy mázsás: Izzadt, nyögött,
kapaszkodott. A három fiú rávigyorgott. Majd egy
könnyedt lendülettel, mint a mókus oly ügyesen
átkúsztak a szomszéd fára. Onnan meg leugrálva,
talpukra útilaput kötöttek s nagy vigan hazaszök-
tek, egéruat igy találva. A csószot ott hagyták
magára.

Lajos bácsi.

Testvéri szóval.

— Szlovenszkói testvéreimnek —

Csendes, testvéri szóval jöttem,
— hívtak hegyek és vadvizek,
sohanemizlett új ízek,
kiltárt karok és szívek dobbanása.
Leszállok a lehulló hóval,
mondom csendes, testvéri szóval:

minden arc Isten orcájának mása.

Olyan szép élni csendes életet:
süllyedt hajó kapitánya felett
nem mondani ki az ítéletet,
a kenyérből nagy karéjt szelni,
hegyek, vizek szavát figyelni,
kiltárt karokba belefutni,
dobogó szív titkát kitudni.
Az élettől én ezt tanultam.

Csendes szóval, lehulló hóval,
halk tanítás, szivedre hulltam.

(Budapest)

Bóka László.

Giga és Nano. Eddig deka, hekto, kilo
szolgált a mérték-egységek jelölésére. Régebben
használták már a mega jelölést a milliószoros
egységek jelölésére, mint volt megadyn, mega-
ohm. Ujabbán gigával jelölik a milliárdos egy-
ségeket, mint van gigadyn (gdyn) 1 milliárd
azaz ezermillió dyn. A görögben gigász óriást
jelent.

A kismértékek világában a decin, centin,
millin túl a mikron a milliméternek egy ezred-
részét jelöli és újabbán a manométer a mikro-
méternek ezredrésze, azaz a méternek egymilli-
árdnyi része. Nanosz görögül törpét jelent.

REGŐS NEMESSZEGETY

Az élet dicsérete.

Nem is oly kegyetlen,
Amilyenek látom;
Mosolyogtat néha
Múltból visszahajló
Halk emlék csodákon.

Havazó rónákon
Ha magamban járok,
Szürke hegyek mögül
Visszatörnek néha
Az elhagyott álmok.

Pihéző lepellel
Hintik a ruhámat,
Hogy eltűnjön róla
Nagy, szomorú gondja
És a sötét bánat.

Kifutó vándorhoz
(Messze bandukoltam)
Furcsa hegyek mögül
Halk emlék csodákat
Ereget a multam.

Nem is oly kegyetlen,
Amilyenek látom;
Mosolyogtat néha
Múltból visszahajló
Halk emlék csodákon.

(Komárom)

Gábris József, fg VII. o. t.

Ma — Holnap.

Ma még mindenkihez van szavam,
Holnap már minden elveszett.
Ma még illatot lehel a rózsa,
Holnap már lehullat szirmot, levelet.
Ma még örüljünk, mondja a szó,
Holnap már felzendül a búcsúszó.
Ma még nyár van: ábrándos, bolond világ;
Holnap már búcsút vesz a vendiák;
Fel, búcsúcsókra, cimborák!

Elmúlik minden, nem marad semmi.
És mi sem fogunk megpihenni.
Ha tudnék olyat, ami nyugtot ad,
Megsúgnám nektek, cimborák.

Ha nem lesz nótánk, beülünk a koporsóba,
S az Élet tengerén remegve tora surranunk,
De a tengerről vissza nem jövünk soha!

(Ipolytság)

Túry József, VII. o. t.

Kissé erőszakolt melanchólia ömlik el a versen, ami
valószínűleg idegen hatás következménye. Egyébként hangu-
lata eléggé harmónikus.

Az életem.

Tavasom: volt egy pillanat,
Álom, képzelet,
Színesre festett gondolat.

Nyaram: fájdalom, kacagás,
Szívet tikkasztó,
Meleg, tűz, parázs.

És jaj! Az ősz a jégverés,
Vihar, — hervadás,
Lemondás, bünbánat, szenvedés!

(Füleik)

Telek József

Ügyes gondolat, ügyes feldolgozás. Apró, de értékes
mozaikköcska.

Éljen a kéz!

— C. Calleri —

Mi mindenre jó a mi kezünk!
A kézzel irunk, a kézzel csengetünk.
Behajlik a kéz és kinyílik a tenyér.
Szétválaszt, összeköt és áldóan ér;
Hívogtat a kéz, éléz egy mozdulat
Gyógyít és fenyít vagy lágyan csórogat,
Mindenek fölött áll, mint legfőbb testi rész:
Éljen a kéz! Éljen a kéz!

A kéz helyesel és a kéz tagad.
A kéz könnyörög, sokszor jutalmat ad.
A kéz bátorít s vadul fenyeget
Ellenséged a kéz; testvéred, mindened!
Öröm arad belőle s szívtépő fájdalom.
Egy kézzszoritással a lelketem adom.
Mindenek fölött áll, mint legfőbb testi rész:
Éljen a kéz! Éljen a kéz!

Olasz eredetiből fordította

(Budapest)

Péterfi Jenő.

A fordítás gördülékeny, szépen sikerült. A fordító
szókinése és ritmusérzéke elismerésre méltó, éppen azért
azt ajánljuk, hogy tevékenységét folytassa, mélyítse. Úgy
véljük, hasznos munkát fog végezni.

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Könyvek sorsa — emberek sorsa.

A Kisfaludy Társaság éppen a napokban egyszerre negyven olesó kötetben bocsátotta közre a magyar remekírók legkiválóbb alkotásait. Negyven kötet magyar könyv egy csapásra! Ha az irodalmi életben szabad volna rekord-ról beszélni, akkor ezt a negyven kötetet kiváló rekordteljesítménynek jellemezhetné fel egy irodalmi olimpiász versenybírája. Negyven kötet, nemesen egyszerű vászonkötésben, pehelykönnyű papiroson, gyönyörű gyöngybetűkkel, első lapjukon ezzel a címmel: *Élő könyvek*.

Mindenütt, ahol magyar könyvet olvasnak, bámulatos gyorsasággal talált olvasóközönséget a Kisfaludy-Társaság új könyvsorozata. Kell-e ennél kézzelfoghatóbb bizonyosság arra, hogy a magyar remekírók művei valóban — *élő könyvek*? Másfélszázad magyar irodalma: élő, éltető valóság, kiteljesedett eleven élet, egy nemzet dobogó szívverése.

Gondoljátok végig a magyar történelem leltelt százötven évét és azután feleljetek erre a kérdésre: képzelhető-e magyar történelem — nemzeti irodalmunk nélkül, képzelhető-e magyar élet — magyar irodalom nélkül?

Nézzétek Kazinczyt, akinek 21 vaskos kötetbe gyűjtött levelezése (az első pótkötet e napokban látott napvilágot a M. T. Akadémia kiadásában), kimeríthetetlen kincseshányája a magyar szellemi élet történetének. Nézzétek a két Kisfaludyt, Csokonait, Berzsenyit, Kölcseyt, Bajzát és az *aurea aetas* három kolosszusát: Vörösmartyt, Petőfit és Aranyt. Tekintsetek Tompa Mihályra, Kemény Zsigmondra, Gyulai Pálra és a többiekre, akik a *közértelmesség* más-más ágát megbecsülhetetlen értékekkel gazdagították.

Remekíróink műveiből A Mi Lapunk minden számának vezető helyén közlünk megragadó szemelvényeket, *élő lapokat* — élő könyvekből s csupán azt sajnáljuk, hogy nem adhatunk tisztes, százszor ennyit. Aki ezeket a szemelvényeket figyelemmel kíséri, az tudja, érzi, hogy szellemi habitusunkat, gondolkodásunk sajátosságosan magyar mivoltát nemzeti irodalmunk nagyjai származtatták át a mai nemzedékre.

A magyar könyv: a magyar jövő. Ha ezt akarjátok, szeretnetek kell *amazit*. Minden olvasónknak szól a figyelmeztetés, amellyel A Mi La-

punk irodalmi mellékletét útjára bocsátjuk: *tua res agitur!*

Gragger Róbert:

Magyar népballadák.

Gragger Róbert (1887—1926) berlini magyar egyetemi tanár magyar népballada gyűjteménye posthumus kötetként 1927-ben jelent meg a budapesti Napkelet folyóirat irodalmi könyvsorozatában. A kötet az ifjúság számára gondosan megválogatott 41 magyar népballadát közöl, még pedig úgy táncolható vig balladákat, mint hallgató lassúakat. A közölt balladák legtöbbször cserkészjeink a falusi tábortüzeknél nagyon szépen felújítják. A szemelvényekhez fűzött bő jegyzetek bepillantást nyújtanak a magyar népköltészeti kutatás gazdag irodalmába is. A könyvet bevezető tanulmány minden nehézkese elvontság nélkül, szinte érdekesítően világítja meg a magyar népballada szövevényes történetét. Titokzatos összefüggések tárulnak fel az olvasó előtt és a ballada, a népzene, a dalos gyermekjáték, a mese, a tánc, az uri történelem hatása és a paraszti népréteg konzerváló készsége közti kapcsolatok világosságában mindennél fényesebben bontakozik ki a magyar őserő: a természeti magyar néplélek. A regösdiákok értékes modern szempontokat kapnak ebben a tanulmányban a népköltészeti anyaggyűjtéshez. Gragger Róbert ismerte a regösdiákok törekvéseit (Farkas Gyula akkori berlini magyar lektor hívta fel rájuk a figyelmét) és könyvében meg is emlékezik rólunk, amikor azt írja: „Az összeomlást követő ráeszmélés régi nemzeti javainkra talán föltartóztatja népballadaink és dalaink pusztulását. Gyűjtésüket ujabban cserkész — és más ifjúsági szövetségeink is kezdik fölkarolni.”

Dr. Györfly István:

Kessler-Balogh Edgár

A szilaj pásztorok.

(— A magyar föld és népe 2.) Benyovszky István ötven rajzával. Kiadja a debreceni egyetem földrajzi intézete. Karcag, 1928. Ára 37/50 Ké.

A magyar olvasóközönség körében új divatja támadt a kalandos útleírásoknak. Sarkutazók, felfedezők, világjárók könyveit kínálják minden köny-

vesboltban, fantasztikus vadember-törzseket és soha nem hallott állatneveket tanul belőlük a jámbor olvasó, akinek jól esik pihenő-idejében mások vakmerőségét, vasakarátát, hősi küzdelmeit megcsodálni. Hát hiszen érdekes, izgalmas könyvek ezek mind és van közöttük néhány, amelyet legközelebb odaállítunk A Mi Lapunk könyvespolcára, de most másféle felfedező útra hívlak benneteket: tengeri utazásra Magyarországra kellős közepében. Alig száz esztendővel kell csak visszaigazítanotok az idő mutatóját. Akkoriban a Tisza, Hortobágy, Mirhó, Berettyó, Körös árvizeti évről-évre, néha többször is, hűségesen gondoskodtak arról, hogy tengerré válják a kunok földje, tengerré, melynek szigetvilágát különös magyar fajta népesítette be: *a szilaj pásztorok*. Kik voltak, hogyan éltek a szilaj pásztorok, azt élvezetes elevevességgel, őseréjű, páratlanul színes nyelven mondja el könyvében dr. Györfly István és megkapó művészettel szemlélteti Benyovszky István, Bámulatos könyv ez, fiúk! Izgalmas, vad és mégis telve szeretettel: a magyar nép állatainak szeretetével. Kár lenne kivonatolni, elvenni nyers zamatát, elszínteleníteni drága szép magyar színeit. Találomra felnyitom egyik oldalon és olvasom, amint következik:

... Mikor a tél beköszöntött, a rónák, tiszták, derekak, fenekek befagytak, a hó elkezdett csendesen szítálni. Az ordások kibújtak rejtekhelyeikből és kerülgetni kezdték a nyáját. A bojtárok éjjel-nappal a nyáj mellett strázsáltak, amelyik lefeküdt is, nyitott szemmel aludt, mint a nyúl. Ropogtak a nádból rakott pásztor tüzek, felesapó lángjukból a szikrák az égig kigyóztak. A nádi farkasok csorgó nyállal, zölden csillogó üveges szemekkel nézték a pihenő gulyát, ménest. Ha a nádkéve tüze hamvadásnak indult, a csikósok topegni kezdtek, majd rettentő üvöltésbe fogtak. A pásztor hirtelen felérezett szendégéséből és botra kapott. Többi társai is felpattantak a szomszédos pászortüzek mellől. A borjúmagyságú szegesörvű komondorok vonítva és nyúsítve kerítették a nyáj és a pásztorok között. A marhák megtorpanva, reszkető inakkal, meredt szemekkel, nagyokat fújva, öklelésre szegezett szarvakkal várták a bekövetkezőket. A bikák a gulya szélein földnek szeggett szarvakkal néztek farkaszemet a mindenre elszánt, megöszlödött vén farkasokkal. Eriggy csak te! Elébe csak! Hajrá! kiállítások hangzottak. A komondorok vinyogva mérlegelték az ellenség erejét s ha túlerőben érezték magukat, megszalajtották az ordásokat. De jaj volt, ha elmérték a farkokat! A farkasok egy perc alatt széttépték szegény hű állatot s berontották a nyáj közé. A bikák vérben forgó szemekkel bömbölve öklelőzték, toporzékoltak, de a fúrge farkasok csakhamar a torkukba ragadtak s pusztá életük védelmére szoritották szegény állatokat. A gyámoltalan marhák fejvesztetten, öklelözve, bőgve kerítették fel s alá s mire a pásztorok megakadályozhatták volna, egész farkát leontott belőlük a vad...

Dr. Györfly István a magyar néprajzi kutatásnak közismert munkása. Művét tudományos munkának szánta és valóban az is, mi azonban jogot formálunk erre a gyönyörű könyvre — *a diákok nevében*. Tessék, itt áll A Mi Lapunk könyvespolcán, olvassatok, szeressétek.

Sárközi György:

Váltott lélekkel.

Versék. Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r. t. kiadása.

Sárközi György nevét jól ismerik A Mi Lapunk olvasói. Első verseskötetének megjelenése-

kor egyik legszebb költeményét ajándékozta a csehszlovákiai ifjúságnak. (A Mi Lapunk évf. oldal.) Újabb versei közül hadd álljon itt az, amelynek hangulata közel rokonságot tart A Mi Lapunk taborának fiatalos bizakodásával és tavaszt váró életkedvével:

Hát legyen így . . .

Tavaszi lesz, tavasz lesz, tavasz lesz, mindhiába:
A sápadt jegek zajdulva meghasadnak,
S hamar oszoltán feketedő havaknak
Az én telem is megfut, végsőt kiáltoz.

Hát legyen így . . . valahol készülődik
Egy hávány sugár, hogy homlokomra hulljon,
S egy szunnyadó mag elhagyja rög-szüleit,
Hogy lábam előtt télénken kiviruljon.

Tegnapi hófelhők pelyheznek a mába,
De napszivünkön könnyekké mosódnak,
De napszemünkben violák ringatóznak:
Tavaszi lesz, tavasz lesz, tava z lesz, mindhiába!

Sárközi György.

Szombathy Viktor:

Cirók Pista mozisínész lesz.

Ez a címe annak a 126 oldalas ifjúsági kalandos regénynek, amely a napokban jelent meg nyomtatásban mint a Kazinczy Könyvbarátok Társasága ifjúsági sorozatának ezidei első könyveként. Ennél élvezetesebb, érdekesebb, színesebb mű még nem jelent meg a jelzett sorozatban s büszkén mondhatjuk azt is, hogy a remek Mikulics kalandjait is messze túlszárnyalja, annyira vonzó, lekötő, változatos, meglepő fordulatú Cirók Pista története, hogy nem fogunk csodálkozni, ha rövidesen a mozivászonra is rákerül.

Ebben a regényben benne van egész Szlovénia, a szlovéniai magyar tanuló ifjúság és cserkészlet teljes újabb története, élete, élménye, szelleme. Látszik, hogy a szerző cserkész éveit tárja elbék sok szeretettel, annyi rajongással, alaposággal és közvetlenséggel, hogy aki belekap az olvasásába, nem tudja azt letenni, míg végig nem olvasta, míg végig nem kalandozott szlovéniai magyar cserkészeink által bejárt, félve őrzött és megszeretett kedves táborozási és vándorlási helyein. Ritkán szoktam dicsérni ilyfajta művet, de ez minden magasztaláson felül áll; ezt minden magyar tanulónak, cserkésznek el kell olvasnia!

Története azzal kezdődik, hogy Cirók Pista beie van bolondulva Tom Mix kalandjainak olvasásába, mozisínész akar lenni s a nóta vége, hogy elhasal az év végén a történelemből. Ezért világgá szökik. Tanuló társai, a szemfüles Mókus őrs cserkészei utána erednek a szökevénynek, hogy fülön csípjék. Gyalog, vonaton elkerülnek Rimaszombatból Tiszolcra, a Fabova hegyre, a murányi várba, a dobsinai jégbarlangba, a Hernád-áttöréséhez, a Lapis Refugiára, Iglóra, Lőcsére, Késmárkra, a Tatrába, Zakopanére, Kralovánra, Zsolnára, a Vág-völgyi várromokhoz, Trencsénbe s onnan sok viszontagság után haza Batyiba. Mindenütt, Cirók Pista nyomában vannak, akit sarkon követnek, de

nem tudnak elesipni, akit kifosztanak, aki éhez, ázik-fázik, aki érekes, turistavezető, tutajos, moziszinész azaz statiszta lesz, aki belekóstol a dícsőségbe s végül is a trencsénteplici fürdőigazgató ság jóvoltából családostan hazakerül, ahol almaiból a valóra szökkenve nekifekszik a pótvízsgai készülődésnek.

Jelenet jelenet után perdül s izgalmas hajsza víz bennünket újabb és újabb színes képekhez, kedves, édes, szomorú, háthorsóztató, megnevetető helyzetekbe, de mindenütt ránkmosolyog Círók Pista élelmessége, a cserkészeink találékonysága. Mindezt nagyban emeli a szerkezet kerekdedsége, a jellemnek élethűsége, a nyelv magyaros muzsikája, a rajzok tónusa, a helyzetek természetessége.

Mikulics kalandjait örömmel és büszkeséggel fogadtuk és olvastuk. De Círók Pistáért a jeles szerzőnek meleg köszönettel adózunk, mert az ifjúsággal érző és annak lelkületét teljesen ismerő Szombathy Viktor ebben a művében felülmúlta önmagát. Ezentul már a csehszlovákiai magyar ifjak nem fognak csak az ő szívében lakni, hanem Szombathy Viktor beleköltözött ezzel a művével iljaink szívébe és ott is marad örökre.

Aki szépet, nemeset, szórakoztatót és mégis tanulságos olvasmányt óhajt, az siessen elolvasni Círók Pista, azaz Círók-Tom-Mix-Bux Kalózkirály mozgalmas mozi történetét. Cow-boy hőstetteit, bukását, szenvedéseit, diadalát és esetségéből való feltámadását.

Scherer Lajos.

Üzenetek könyvekről.

A regösdiákoknak. Nemrégiben felhívtam figyelmeteket Bartók Béla — Kodály Zoltán első népdal-gyűjteményére. Nyári cserkészmunkákot előkészítése közben nagy haszonnal, igaz gyönyörűséggel forgathatjátok a két kiváló népdal-gyűjtő újabb füzetét is, melynek pontos címe: „Erdélyi magyarság. *Népdalok.* Közzé teszik Bartók Béla és Kodály Zoltán. Kiadja a Népies Irodalmi Társaság Budapesten. Rózsavölgyi és Társa zeneműkiadó bizománya. (1921)“ Ebben a füzetben 150 erdélyi népdal van. Megrázó szépségű, csodálatos mélységű dalok ezek. Tanuljátok meg, terjesszék el őket! Megemlítem a legutóbb megjelent két népdal-gyűjteményt is, melyek új szint, új hangulatot hozhatnak dalos táboraitokba. Egyiknek címe: Dr. Ecsedi István—Bodnár Lajos: „Hortobágyi pásztor- és letyár nóták dallamokkal. Debrecen, 1927.“ A másik gyűjtemény „A magyar föld és népe“ című sorozat első füzeteként a múlt évben jelent meg Karcagon. Címe: „Kiss Lajos: Régi népdalok Hódmezővásárhelyről.“ Mind a három füzet rendkívül érdekes magyarázatokkal kíséri a hamisítatlan eredetiségükben közölt régi dalokat Ha majd megtanultátok ezeket a dalokat, mondhatok több forrásmunkát is, hiszen a régi magyar népdal-költészet gazdasága szinte kimeríthetetlen.

Többeknek. A Cserkész-könyvtár Cserkész-segítségnyújtás című füzetéből sikerült még néhány példányt felkutatnunk. Klvanságra szívesen megküldjük. Ára 1.50 kor,

REDLINGER IGNAC
KÖNYV-ÉS
PAPIRKERESKEDÉSE
LUČENEC LOSONC

Jó magyar könyvet

Pozsonyban, a Szent József könyvkereskedésben kapni.

Lőrincapu utca 3. sz. „A Mi Lapunk“-at számonként árusítja.

Bárhol megjelent magyar könyv

Rozsnyón, a „Sajóvidék könyvkereskedésében

szerezhető meg. Rákóczi-tér 4. szám. „A Mi Lapunk“ elárúsító helye.

Mindennemű magyar könyv, kotta

Léván, Nyitrai és Társa könyvkereskedésében

megrendelhető. „A Mi Lapunk“-at számonként árusítja.

Minden jó magyar könyv, kotta

Kassán, Fő-utca 87. Zakariás Sándor könyvkereskedésében

kapható. Itt „A Mi Lapunk“ számonként is vásárolható.

A legolesőbb könyvbevásárlási forrás

Eperjesen, Molnár Jenő könyvkereskedése

Itt megrendelhető „A Mi Lapunk“ is.

Nagy Albert könyvkereskedése Munkácson.

beszerez minden kapható magyar könyvet, kottát. „A Mi Lapunk“-ra előfizetést elfogad.

Spitzer Sándor

könyvkereskedése

Komárom, Nádor-utca 29.

szállít bármely, bárhol kapható magyar könyvet. „A Mi Lapunk“-ra előfizetést elfogad.

KULTURA

könyvkereskedés

LUČENEC — LOSONCZ.

Anthológia Ady Endre verseiből (nagy alak 264 oldal) 71.50 Ké *Komlós:* Az új magyar líra 36.40, egész vászonkötés 49.40 Ké *Olcsó Wells sorozat* (egészvászon, kötetenként) 15 Ké, *Ifjúsági művek*, mesekönyvek raktár-árusítás folytán *mélyen leszállított áron* kaphatók, míg a készlet tart. Jégyzéket díjtalanul küldünk.

„Studium“ könyvesbolt

BUDAPEST IV. Múzeum-körut 21.

A MI LAPUNK-ra előfizetést elfogad,
A MI LAPUNK számaint egyenként is árusítja.
Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot.

MIT OLVASSON AZ IFJÚSÁG? „ÉLET ÉS TUDOMÁNY“

Ismeretterjesztő könyvsorozat a tudomány minden ágából:

1	Schmidt József: A nyelv és a nyelvek. Az emberi gondolkodás eszközeinek kialakulása.	24' —	^{óra} kor.
2	Sebestyén Károly: A római irodalom kistükre A klasszikus latin irodalom élvezetes története.	18' —	„
3	Schmidt József: A szanszkrit irodalom története. Az ázsiai európai műveltség bölcsője.	22' —	„
4	Cherbuliez: Művészet és természet. Az alkotás és élvezés törvényei, módszerei.	26'50	„
5-6	Humboldt: Kosmos, a mindenség kettős könyve I-II. A világlörvények tudományos feltárása	50'50	„
7	Kallós Ede: Görög élet és műveltség. A klasszikus hellén kultúra eleven képe.	24' —	„
8	Schmidt József: Ázsia világossága Buddha élete, tana és egyháza.	30 —	„
9	Koppányi Tivadar: A modern biológia problémái. Az állatvilág kialakulása, az élet örök megújulása, az öregség és a halál okai.	19'50	„
10	Vadász Elemér: A szén és a petróleum multja és jövője. A természet legnagyobb erőforrásai	36' —	„
11	Rapaics Raimund: A növények társadalma. Párák, ködök zűrzavaros világától az élet mai virulásáig.	35 —	„
12	Hevesy Iván: A filmjáték esztétikája és drámaturgiája. A filmjáték formája, szerkezete, hatáskereszközei, zenéje.	34' —	„
13-14	Bonkáló Sándor: Az orosz irodalom története I-II. Egy nép forrongó lelkének művészi kinyilatkozása.	47' —	„
15	Verzár Frigyes: Élet, betegség, halál. Az emberi élet végső kérdései az orvos szemüvegén át.	34' —	„
16	Solmi: Itália föltámadása. A nagy olasz század, az egységes Olaszország története	28' —	„
17	Nagy József: Modern gondolkodás. Világképünk kialakulása, a filozófia mai problémái.	37'50	„
18	Róheim Géza: Magyar néphit és népszokások. A magyar nép mitológiája a lélekelemzés világánál.	44'50	„
19	Benedek Marcell: A francia irodalom. A leghatalmasabb európai irodalom története a legrégebbi időktől máig.	50'50	„

AZ ATHENAEUM KIADÁSA

A kötetek kaphatók minden könyvkereskedésben.